

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Pris 50 öre

FÖRSONINGENS ENGEL.

BERÄTTELSE

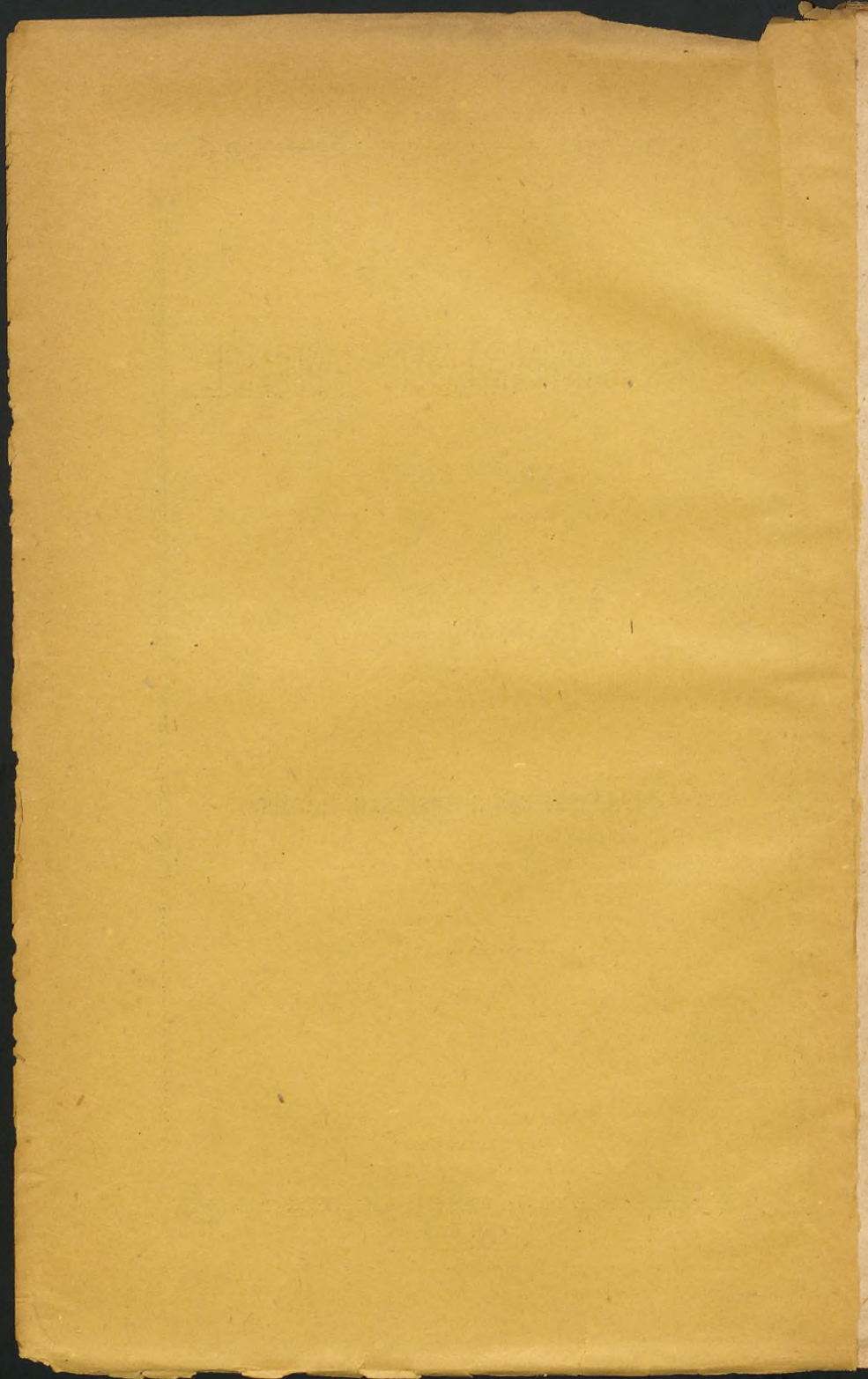
AF

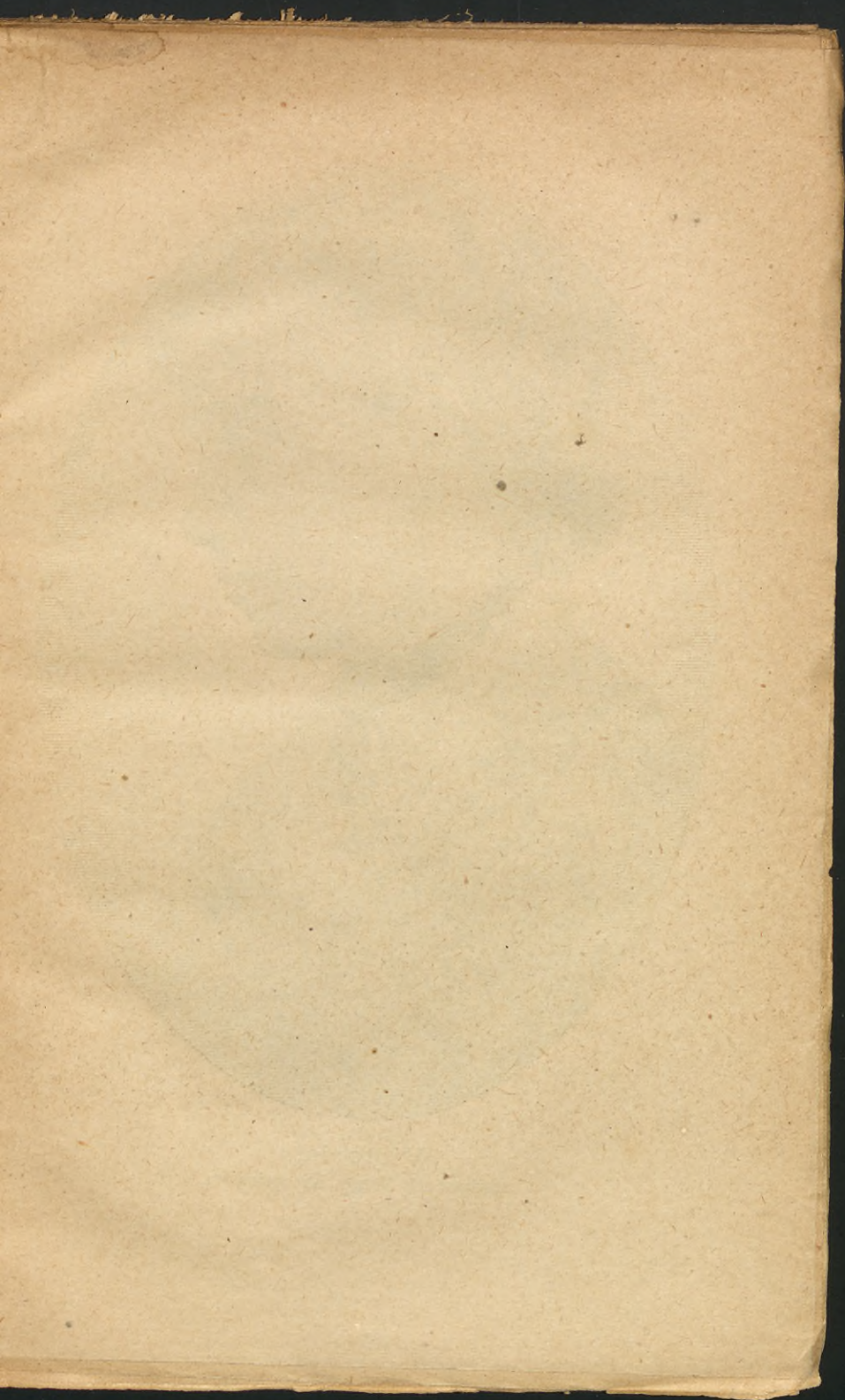
J. P. ÅBERG.

MED PORTRÄTT AF KRONPRINSESSAN VICTORIA.

STOCKHOLM
KARL GUSTAFSSON.

Pris: 50 öre.

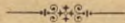
Victoria,
Sveriges och Norges Kronprinsessa.

FÖRSONINGENS ENGEL.

BERÄTTELSE

AF

J. O. ÅBERG.

STOCKHOLM,
KÄRL GUSTAFSSON.

STOCKHOLM,
J. Anderssons Bok- & Accidenstryckeri, 1881.

I.

En ljum och solklar vårdag i början af detta århundrade rådde en sprittande liflighet i den vackra Hagaparken. Stora folkmassor strömmade ut från hufvudstaden; dammet stod i högan sky; vagnar rullade med snabb fart längs den då be-svärliga Norrtullsgatan; eleganta ryttare med stora pudrade peruker och hviftande hårpiskor jagade om hvarandra; prat och skratt, gräl och sånger blandades om hvartannat. Och allas mål var Haga. Hvad tilldrog sig väl der eftersom folkströmmen så ihärdigt drog ditåt?

Den unge konungen, Gustaf IV Adolph, hade nyss hem-kommit från en kortare utländsk resa, och skulle just denna dag begifva sig ut på jagt. Förberedelserna dertill voro storartade. Betjenter, jägare, kammarhüsarer och alla, som på minsta sätt hade något att skaffa med hofvet, voro i en feberaktig rörelse, ty det gällde att på kortaste tid ställa allt i ordning.

Omsider var allt klart; hästarna gnäggade och stampade af otålighet; hundarne skällde och ryckte i kopplen, otåligen att få börja jagten efter deras säkra byte. Och under allt detta svärmade den nyfikna menigheten omkring i parken, beundrande den herrliga naturen, den natur, som Gustaf III så innerligt älskade, och som vår odödlige Bellman så mästerligt besjungit, synnerligast i sin älskligen dikt »Fjäriln vingad syns på Haga».

Det låg ännu under Gustaf IV Adolphs första regeringsår, innan motgångarne hopat sig på nationens hufvud, qvar något af den poetiska doften från tredje Gustafs dagar, och det var derfor som alla med glädje helsade de stunder de kunde få tillbringa i sin konungs närhet.

Då konung Gustaf IV Adolph omsider utträdde ur slottet höjdes ett dånande hurrarop af den utanför stående mängden. Vid konungens sida gick hans unga gemål, Fredrika Wilhelmina, den vackraste drottning som någonsin sutit på svenska tronén.

»Länge lefve konungen!» ljöd en stark basröst.

»Och drottningen,» ifyllde en annan.

Ett enda enstämmigt hurra dånade och ekot deraf upprepades mångfaldigt i de slottet omgifvande skogsdungarne och besvarades lika entusiastiskt från några på Brunnsvikens spegelblanka yta framglidande båtar.

Både konungen och drottningen helsade vänligt åt alla sidor. Gustaf Adolph hade då ännu icke börjat antaga den odrägliga stellet, som sedermera gjorde honom fränstötande för hvar och en, som kom i hans närhet.

En halftimme derefter var jägarskaran försvunnen åt Ulriksdalshället till. Menigheten dröjde dock qvar i Hagaparken och roade sig fortfarande med sång, dans och lekar, och den lätta skymning, som bildar vårnatten hos oss hade redan fallit öfver land och sjö, då folkhoparne småningom började draga sig åt staden till.

Vi vilja nu följa konungen.

I sin ifver att följa en hare, som länge gäcikat hans skicklighet som skytt och hundarnes snabbhet, hade han råkat komma ifrån sitt sällskap. Andtruten stannade han vid en tjock och lummig ek midt i täta skogen, hoppade af hästen och började undersöka hvar han befann sig.

Han lyssnade med den största uppmärksamhet, men kunde icke höra annat än det melodiska sorlet i träden och snåren.

»Hvar mände jag vara,» tänkte han. »Vilse har jag kommit och ingen finnes här, som kan gifva mig svar på min fråga. Förargligt, det här, och just nu börjar det att regna.»

Det sista ordet hade knappast gått öfver konungens läppar, då en klingande sång hördes icke långt ifrån honom. Det var

en fruntimmersröst, mjuk och behaglig, som sjöng en af de den tiden mest omtyckta folkvisorna.

Sången kom närmare och konungen lyssnade med återhållen andedrägt, ty det var länge sedan han hörde så rena och mjuka toner.

Efter några minuters väntan framhoppade äntligen en ung, blond och vacker flicka, under det hon sjöng sitt »tra la la» med en glädje och en lust, som kunde återgifva äfven den värste människohatare hans försvunna glädje.

Vid åsynen af konungen studsade flickan tillbaka. Så djupt inne i skogen hade hon icke väntat att möta någon menniska, aldri minst en sådan, som nu stod framför henne.

»Hvad — — hvad — — hvad — —» stammade hon och tummade förläget på det rena förklädet, hvad — — hvad — —»

»Du vill spörja hvem jag är,» svarade konungen och gick vänligt flickan till mötes. »Var ej rädd, vackra barn, jag tillhör bara konungens folk, som jagar här i trakten, och jag har råkat vilse. Kan du leda mig på rätta vägen igen?»

»Inte vet jag hvar konungens folk är,» svarade flickan och tog mera mod till sig.

»Det behöfver du ej heller veta blott du visar mig en utväg ur den här skogen.

»Jaså, ni tillhör konungens folk,» sporde den vackra flickan nyfiket, utan att besvara den till henne ställda frågan.

»Ja, mitt barn.»

»Man säger att konungen är så god. Är detta sannt?»

»Hm, hm, det beror på hur man tager det.»

»Men, att drottningen är ännu mera god,» fortfor flickan.

»Ja,» svarade Gustaf Adolph med värma, »det är sannt. Hon är en engel af godhet.»

»Och vacker är hon ju har man sagt?»

»Det slår inte fel det, mitt barn.»

»Ack, om jag finge se henne,» utbrast den vackra flickan derefter. »Kan inte ni laga så att min önskan blir uppfylld?»

»Jo, gerna. Men nu börjar det att regna. Finns det inte i närheten något tak till skydd?»

»Jo bevars. Följ mig bara.»

Ledande hästen följde konungen den unga flickan, som mera tycktes sväfva fram öfver det späda vårgräset, än trampa på detsamma. Efter en stunds vandring skymtade en liten rödmålade stuga fram mellan träden. En lätt och ljusblå rök steg upp från densamma.

»Far är hemma ser jag,» utbrast flickan. »Han skall bli glad öfver att få träffa en af konungens folk, för si...»

Flickan uttalade ej meningen, utan betraktade i stället den för henne främmande mannen med frågande blickar.

»Säg ut, du,» uppmanade denne vänligt. »Hvad vill din far?»

»Ack, far är fattig och blir snart af med sitt torp.»

»Hvarför?»

»Derför att en annan skall ha det.»

Och vid dessa ord syntes klara tårar i den unga flickans vackra ögon.

»Haf förtroende för mig, mitt barn,» upprepade konungen vänligt. »Säg mig hur saken förhåller sig.»

»Ja, det vill jag. Ni ser så vänlig och god ut.»

Efter några minuters tystnad fortfor hon:

»Se här på orten bor en torpare Ola Jönsson. Det är en elak karl, som vill ha mig till sin hustru, men heldre vill jag dö. Ingen vet hvarifrån han kommit, men husbondens öra har han. Då jag nekade att gifta mig med honom lofvade han att jag skulle få sota derfor, och när far i går blef kallad upp till husbonden fick han det besked, att han skulle flytta om en månad, för se Ola skulle ha detta torpet också.»

»Inte kan han väl sköta två på en gång?»

»Hvad vet jag, men dagsens sanning är hvartenda ord jag nu talat.»

»Jag tror dig, flicka. Du ser inte ut att kunna ljuga.»

»Nej det har jag aldrig gjort. Men se der kommer far.»

En medelålders karl med ett sorgbundet anlete kom i detsamma ut ur stugan. Vid åsynen af den främmande i dottrens sällskap stannade han plötsligt.

»Far, far,» ropade den unga flickan och visade på Gustaf Adolph, »jag träffade honom just nu i skogen. Han hade ridit vilse och är en af konungens folk och har lofvat att — — —.»

Den vackra flickan afbröt sjelf sitt tal och betraktade förlägen konungens förmente tjenare.

»Ja, jag är en af konungens folk,» svarade Gustaf Adolph, som allt mera fann ett nöje uti att här spela okänd. »Er dotter har berättat mig att — — —.»

»Jaså, hon har sagt allt,» inföll torparen. »Maria, Maria, nu har du kanske varit oförsigtig. Tänk om herren der talar om det för husbonden, då är det omöjligt för mig att få en annan plats.»

»Åh, var lugn du,» tröstade Gustaf Adolph, »från mig skall intet ondt komma.»

»Nej, det tror jag väl, herre; ni ser redlig och god ut. Men — — men — —.»

»Säg ut ditt hjertas mening, gubbe. Var ej rädd för mig!»

»Hur skall ni bära er åt för att ställa min sak till det goda, menar jag. Jag kan förstå af tösens tal, att ni vet allt. Jaja, den der Ola Jönsson är en lufver, som nog skulle sitta inom lås och bom, om lagen finge ha sin gång. Men, jag begriper inte hvad ni skall kunna göra åt min sak, för ser ni, husbonden är en sträng herre och — — —.»

»Hvad heter din husbonde?»

»Hvad han heter. Herre Gud, vet inte ni det?» utbrast torparen förvånad.

»Nej.»

»Nå, det må jag då säga! Vet inte ni, att det är greve M., som rår om skogen här! Det var märkvärdigt! Då har ni väl inte länge varit i konungens tjenst?»

»Nej, inte så synnerligt länge,» svarade Gustaf Adolph dröjande och icke så litet förlägen öfver torparens rättframma ord, i hvilka lågo icke så liten omedveten ironi. »Jag har inte länge varit i hans tjenst.»

»Nå, det må jag tro, annars skulle ni nog känna grefven, som — — —.»

»Hurudan husbonde är han annars?» sporde Gustaf

Adolph, som fann sig intresserad af samtalet med torparen.
»Var inte rädd du, utan tala ärligt om allt för mig.»

»Ärligt, herre. Ja ärligt har jag alltid handlat, och ärligt skall jag också handla till mina döddagar, det kan ni vara säker på.»

»Nå, tala då?»

»Jag har ingenting att säga. Dottren min har ju sagt allt.»

»Ja, att döma deraf så lär grefven inte vara god att handskas med.»

»Åh, det är inte så farligt, bara han finge vara i fred.»

»Får han inte det då?»

»Nej,»

»Hvarför?»

»Ack, herre. Det finnes öfverallt afundsjuka människor, och en sådan är Ola Jönsson. När han inte kunde få dottren min till äkta, så svor han på att äta ut mig, och det har nu lyckats honom. Herre; det finnes ingenting skamligare och farligare än tissel och tassel, det vet jag bäst sjelf.»

»Men, far,» inföll den unga flickan, »den vänlige herrn har ju lofvat att ställa allt till rätta åt oss.»

»Ja, det var sannt det, herre; men hur skall det gå till?»

»Jag skall tala med kungen.»

Ett tviflande leende sväfvade på torparens läppar då han svarade:

»Kungen! Inte lär han bry sig om en fattig torpare.»

»Men,» inföll återigen den unga flickan, »om inte kungen vill hjälpa dig, far, så både vill och kan drottningen det. Jag har hört sägas att hon är så god och hjälpsam mot alla, som äro i betryck. Vill inte ni, herre, tala med henne, så skall jag sjelf göra det.»

«Du, mitt barn,» utbrast fadren till hälften förskräckt.

»Du tala med drottningen?»

»Ja, just jag! Jag är inte rädd af mig, det vet du far!»

»Var lugn du, flicka,» inföll nu Gustaf Adolf, »jag skall sjelf tala både med konungen och drottningen.»

»När?»

»Så snart jag kommer tillbaka till Haga.»

Lugnade af detta tal förde torparen och hans vackra dotter konungens förmente tjänare in i stugan der han fick torka sina kläder och erhöll riklig föda till lifs.

Den unga flickans naiva sätt, men ännu mera den beständhet som hon visat, hade stämt Gustaf Adolph till hennes fördel, och han beslöt för sig sjelf att göra allt hvad han kunde, för att hjälpa henne och fadren ur deras tråkiga förlägenhet.

Sedan han hvilat ett par timmar i den till sitt inre snygga torparstugan, tog han afsked med dessa ord:

»Lita på mig. Allt hvad som kan göras för att hjälpa eder skall bli gjordt.»

»Tack, herre,» svarade torparen rörd, »våra böner skola ständigt följa eder.»

Gustaf Adolph red långsamt bort i den riktningen torparen anvisat utan att gifva sig tillkänna. Men så länge ännu en enda skymt syntes af honom stod Maria kvar utanför dörren och såg efter honom. Fundersamt vände hon derefter åter in i stugan, der fadren återgått till sitt arbete.

II.

— Det var om aftonen samma dag. Den glada jägarskaran hade, lastad med rikt byte, återkommit till Haga. Den ende som icke var glad, var konungen. Förgäfves bemödade sig hans närmaste om att muntra upp honom, och lika förgäfves sände hans sköna gemål honom sina vackraste och ömmaste blickar; Gustaf Adolph var och förblef lika sluten.

»Jag begriper inte hvad som händt konungen,» sade kammarherren von Y. till en brödvid honom ridande kamrat.

»Han måtte ha råkat ut för något fanstyg under det han irrade omkring i skogen.»

»Ja, ja, så ovisst är det inte. Kanske skogsnuftvan!»

»Tyst, tala inte så högt. Men se der, nu vinkar han

grefve M. till sig. Männe grefven fallit i onåd eftersom han får så hvassa blickar.»

»Grefve M.,» sade Gustaf Adolph när den tillkallade kom fram. »Känner ni en af edra torpare, som heter Anders Larsson?»

Grefven studsade.

»Hvartill denna fråga, ers majestät?»]

»Har jag inte rättighet att ställa denna fråga till er?» sporde konungen skarpt.

»Jo visst, men — — —.»

»Inga men. Svara mig. Känner ni honom?»

»Ja visst.»

»Godt. Hurudan karl är det?»

»Jag är högst förvånad, ers majestät, öfver att — —.» För andra gången afbröt konungen honom kallt:

»Ni må vara huru förvånad som helst, så *befaller* (konungen lade särskildt tonvigt på detta ord) jag att ni svarar öppet. »Hurudan karl är Anders Larsson?»

»Bra, inte annat än jag vet.»

»Godt. Känner ni också en annan torpare, som heter Ola Jönsson?»

»Ja.»

»Nå hurudan karl är han?»

Nu var grefven ordentligt fast. Han stammade och harklade och kunde till en början icke få fram ett enda ord. Slutligen sade han:

»Honom känner jag inte så noga, att jag nu kan afgifva något yttrande om honom, men om ers majestät — —.»

»Ähjo, min bäste grefve,» afbröt Gustaf Adolph, »ni känner honom allt för väl, och äfven jag känner till hans elaka anslag mot en hederlig och bra karl.«

»Jag — — förstår — — inte — —.» stammade grefven förlägen.

»Säg heldre att ni inte *vill* förstå,» inföll konungen med köld.»

»Ers majestät gör mig orätt.»

»Visst inte. Hvarför har ni sagt upp Anders Larsson?»

Grefvens förlägenhet ökades med hvarje fråga som konungen gjorde.

»Sagt upp honom, sagt upp honom», mumlade han för sig sjelf, men så högt att Gustaf Adolf tydligt hörde det.

»Ja, nu hör jag att ni förstått mig. Får jag också veta skälet?»

»Min förvåning stiger med hvarje fråga ers majestät gör.»

»Och min förvåning stiger också med hvarje svar som jag får. Nog af, grefve M., ni har låtit föra er bakom ljuset af Ola Jönsson, som svurit att hämnas på Anders Larsson och hans dotter därför att hon icke vill bli hans hustru. Är detta rätt och ädelt gjordt?»

Grefven skiftade många gånger färg vid dessa konungens ord. Han kunde ej uthärda de skarpa blickar, som Gustaf Adolph gaf honom. Slutligen sade han icke utan en lindrig darrning på rösten :

»Om jag blifvit förd bakom ljuset, så delar jag många andras öde. Ingen är ofelbar, ers majestät.»

»Det vet jag nog, men det hade varit er pligt att först undersöka saken innan ni dömde.»

»Jag skall göra det ytterligare när jag kommer hem. Men tillåt mig en fråga, ers majestät.»

»Gör den.»

»Men den är djerf.»

»Gör ingenting till saken. Fram med den!»

»Hur har ers majestät fått reda på denna sak?»

Konungen betänkte sig några ögonblick. Derpå sade han :

»Låt det vara min hemlighet så länge, min bäste grefve.»

Tanken på den vackra torpardottren hade med ens drifvit bort vreden ur konungens hjerta. Han var till och med blid att se på, när han derefter sade :

»Lofvar ni att ej omtala mitt äfventyr för någon, hvem det än vara månde, så skall jag berätta det för eder.»

»Ers majestät har mitt hedersord derpå.»

»Godt, då skall ni också hjälpa mig till rätta med en annan sak.»

Konungen omtalade derefter huru han råkat vilse i skogen, samt på hvad sätt han träffat på den vackra torpar-

flickan, deras samtal med hvarandra och slutligen ankomsten till Anders Larssons stuga. Han slutade sålunda:

»Flickan tyckes ha anlag för sång.»

»Stora anlag, ers majestät. Skall någon dans eller ett gille komma till stånd, så är det hon, som sjunger och muntrar alla, och i kyrkan höres alltid hennes klara stämma högt öfver alla andras.»

Konungen försjönk för några minuter i ett djupt eftersinnande. Jägarskaran hade under tiden anländt till planen framför Haga slott.

»Min bäste grefve,» sade Gustaf Adolf, då han såg drottningen närma sig.» Icke ett halft ord förstår ni. Flickan får ej heller veta att det var mig, som hon råkade i skogen. Skulle hon fråga er hvem det var, så kan ni ju alltid hitta på ett namn, eller hur?»

»Skall ske, ers majestät.»

»Nå vidare. Flickans öppna sätt behagade mig. Hvem vet om det icke kan bli något stort af henne med tiden. Så der undangömda i naturen ligga oftast de renaste och ädlaste perlorna. Förbered ni henne på, att hennes bana kan ändras, men endast på ett hederligt sätt. Jag vill icke, att den minsta skugga skall falla hvarken på henne eller mig.»

Man må tillvita Gustaf IV Adolph hvilka fel som helst, envishet, stolthet, öfverspändhet, det är sannt att dessa slumrade inom honom vid hans tillträde till regeringen, men så snart det rörde hjertats ädlaste och renaste känslor, var han själf ren som ett barn. Hos honom kan man icke spåra det lättsinne, som annars utmärkte hans samtida regenter.

»Glöm icke vårt aftal», sade han och nickade betydelsefullt, då drottningens ankomst måste afbryta det enskilda samtalet.

III.

Många dagar derefter var främlingens vistelse i torparstugan det enda samtalsämnet derstädes.

Maria var dock ej längre så munter som tillförne. De friska sånger, som annars ljudit från hennes läppar bittida och sent, kommo mera sparsamt och ofta satt hon drömmande vid det lilla fönstret och såg ut mellan de högstammiga granarne, mellan hvilka det sus, som hon förut så ofta gladt sig åt, nu lät så melankoliskt.

En dag sporde fadren henne i anledning af hennes tungsinthet:

»Är du sjuk, mitt barn?»

»Nej, far. Hvarför denna fråga?»

»Jag tycker att du inte är dig lik det ringaste. Förr var du munter som en lärka, och nu hänger du hufvudet som en vingskjuten höna. Hvad kommer åt dig?»

»Ingenting alls, far», svarade Maria undvikande och vände sig bort, för att ej möta Anders Larsons forskande blickar.

Efter en stunds tystnad ropade denne:

»Minsann kommer inte Ola Jönsson der! Så fin och uppsträckt han är. Hvad mände detta betyda,»

»Ola Jönsson», utbrast Maria och sprang förskräckt upp. »Honom vill jag inte se!»

Med dessa ord reste hon sig upp för att skynda ut bakvägen, men hann icke fullborda sin afsigt, förrän Ola fattade i andra dörren och trädde in.

»Guds frid här inne», sade han, under det ett tvunget smil spelade kring hans läppar.» Guds frid!»

»Det var en besynnerlig helsning *du* kommer med,» sade Anders Larsson förvånad.

»Ja, det må *jag* också säga», inföll Maria en smula försmädligt.

»Besynnerligt! Hur så?»

»Jo, du har ju alltid tillförene kommit med otidigheter både mot mig och tösen.»

Ola teg en stund, och han tycktes mäktat skamflat öfver det emottagande han rönt. Sedan han en stund förläget tummat mössan mellan fingrarne, sade han:

»Ja så, det är på det viset — ah, var nu inte ond på mig, Maria lilla, det skall nog bli så bra oss emellan, bara vi få det som vi önska. — Si det är på det viset att — att —»

»Att Ola är drucken i dag igen, ja», afbröt Maria då friaren tog ett par snedsteg.»

»Drucken... neej; den, som säger det, han ljuger. Men vid sådana här färder, måste man naturligtvis ta en liten styrkedryck, och...!»

»Och den har blifvit större än Ola kunnat tåla», afbröt den vackra flickan för andra gången.

»Nej, si, det var då en evinnerlig lögn», menade Ola Jönsson och kryade till sig allt eftersom vreden började få makt med honom. »Min afsigt, redeliga afsigt vill jag säga, är att nu få ett bestämdt svar af Maria. Si, det är så, att grefven kommer hem från Haga i dag, och då skall det afgöras hvem som skall ha detta torp, du förstår, Anders Larsson, antingen blir det du eller jag, du förstår.»

»Och vid dessa ord blinkade Ola småslugt men på samma gång ondskefullt.

»Ja, jag förstår nog din mening, Ola Jönsson», svarade Anders lugnt till en början, »men hvad bryr jag mig om den. Behåll du den för dig sjelf.»

»Du är morsk ännu?»

»Ja, som du ser! Jag har intet ondt gjort och att jag intet vill gifva min dotter åt en fyllbult och en elak människa, det skall ingen misstycka. Gå din väg; här har du alls ingenting att göra!»

»Jaså, du kör ut mig också», utbrast Ola ilsket, under det han knöt händerna. »Det skall du inte ha gjort för intet.»

»Ja, gå bara, annars...»

»Annars?»

»Det skall du snart få se!» ropade Anders Larsson, grep Ola i nacken och kastade honom handlöst på dörren, så att denna, som gick utåt, flög upp, och Ola kom rakt i famnen på en karl, som just var i beredskap att göra sitt inträde i torparstugan.

»Nej se Ola», utbrast denna muntert och skrattade. »Det var ett roligt mottagande, det här!»

»Förlåt, förlåt», bad Anders, som i detsamma kom ut, »men se den besten har skymfat mig och min dotter i vårt hem, och därför så...»

»Ert hem», brummade Ola, under det han skyndsamt och snopet aflägsnade sig. »Åh, var lugn du, det skall inte länge bli ert.»

Den nykomne var jägare hos grefve M. och kom nu med bud från denne, att Maria genast skulle infinna sig på »herrgården.»

»Hvad kan han vilja dig, mitt barn», sade Anders Larsson ängsligt. »Något ondt kanske.»

»Åhnej, var lugn du», svarade jägaren, »jag har inte på länge sett grefven så blid som i dag.»

»Sade han inte hvad han ville flickan?»

»Nej, inte ett ord, men han befalld mig att säga, att det var ett angeläget ärende han ville tala med din dotter om.»

Far och dotter betraktade hvarandra en stund, och det syntes tydligt att båda hade samma tankar: att samtalet skulle komma att röra sig om torpet, och att främlingen hade talat med kungen, som återigen befallt grefven att återtaga beslutet om Anders Larssons vräkning.

Men, hvarför blef icke Anders sjelf kallad till »herrgården», utan i stället hans dotter?» På denna tysta fråga, som båda gjorde sig, kunde de naturligtvis icke få något svar nu. Då Maria kom tillbaka, skulle hon hafva det med sig.

Sedan den unga flickan putsat upp sig efter bästa förmåga, var hon så innerligt vacker i sin storrutiga helgdagsdrägt, att till och med den af naturen stränge jägaren, som mest tyckte om sådana uppträden som Olas utkastande med flere dylika, betraktade henne med beundrande blickar.

Öfver det lilla rosiga anletet låg också utbredd en oskuld som icke var konstlad utan så naturlig som möjligt.

»Vill Maria göra mig sällskap, så väntar jag tills hon blir färdig», sade jägaren.

»Tack», var det enda svar, som hördes från den unga flickans läppar.

Innan dottren anträdde färden till »herrgården» sade Anders Larsson förmanande:

»Var nu inte rädd, min flicka. Vi hafva Gud ske lof rent samvete båda två, och behöfva för den skull icke frukta för någonting.»

»Var lugn, far», svarade Maria tillitsfullt, »jag skall nog reda mig.»

Med dessa ord och en vänlig nick följde hon den greflige jägaren till den en fjerdedels mil längre bort belägna »herrgården.»

IV.

Grefve M. var icke så elak som Anders Larsson och hans dotter trodde. Förd bakom ljuset af den illistige Ola Jönsson, som vid själ och salighet försäkrat att Anders var en ovärdig tjenare, hade han under utbrottet af sitt dåliga lynne befallt att Anders skulle vräkas. Men efter samtalet med konungen började han att närmare undersöka förhållandet, och fann så till sin glädje, att Anders var helt och hållet oskyldig.

Ola efterskickades genast, men hade då redan gått bort i friareärenden. Grefvens stränga befallning var, att han skulle föras upp till honom då han återkom.

Med klappande hjerta inträdde Maria i nedra vestibulen. Allt förekom henne så främmande och storartadt, men på samma gång stelt, och de många tjenarne i mer och mindre granna drägter, ty grefve M. och isynnerhet hans

grefvinnan, älskade att omgifva sig med lyx och prakt, be-
traktade den unga och enkla torparflickan med högst besyn-
nerliga blickar. Många hviskade också sins emellan:

»Hvad har hon här att göra?»

Maria ordentligt pinades der hon stod. Ändtligen åter-
kom jägaren och vinkade åt henne att följa sig. Efter att
ha genomvandrat ett par halfmörka korridorer, stannade jä-
garen framför en dörr.

»Var nu inte rädd», hviskade han, öppnade dörren
och sköt sakta in den unga flickan. Denna, som aldrig i
sitt lif sett mera än föräldrahemmet blef stående vid trö-
skeln alldeles förstummad och förbländad af all den för
henne obekanta herrlighet, som hon här såg. Till en bör-
jan blef hon ordentligt rädd och utropade omedvetet, under
det hon mekaniskt förde handen till dörrvredet:

»Nej, jag vill gå härifrån!»

»Var lugn, flicka», yttrade i detsamma en vänlig stäm-
ma och greffen trädde fram till den häpna Maria, tog henne
vid handen och förde henne fram till grefvinnan, som hade
tagit plats i en högkarmad stol längst fram i salongen.

»Gör nu som han befallt», sade greffen. »Du vet
hans önskan.»

Efter dessa ord aflägsnade han sig.

Det dröjde en god stund innan Maria hann sansa sig.
Småningom återfick hon dock målföret, och det dröjde icke
länge, förrän hon med en redighet och en klarhet, som all-
deles förtjuste grefvinnan, redogjorde för hela sitt lif och
Ola Jönssons elaka stämplingar mot fadren. Då hon slu-
tat, räckte grefvinnan Maria ett litet papper.

»Kan du läsa detta?» sporde han.

Det kunde hon, och hennes ögon glänste af två stora
tacksamhetstårar, då hon fann, att papperet innehöll tillstånd
för Anders Larsson att ända till döddagar fritt och otvunget
bebo och till egen fördel bruka det torp, som han nu inne-
hade. På samma gång som hon kände tacksamhet mot
greffen, hyste hon också detsamma mot den okände, hvil-
ken efter hennes förmenande egentligen vore den, som hon
och fadren i främsta rummet hade att tacka för denna lyck-
liga vändning af en tråkig sak.

Grefvinnan meddelade henne också någonting annat, som kom hennes ögon att stråla, och då hon ensam återvände till hemmet, vidrörde hennes fötter knappast marken. Hon dansade hela vägen, under det hon gång på gång utropade:

»O, hvad hon är god; jag får lära mig sjunga riktigt!»

Vid ett vägsäl såg hon Ola Jönsson komma emot sig. Han hade nyss träffat grefven, och af honom erhållit er välförtjent skrapa för sitt dåliga handlingsätt. Då han nu på afstånd varseblef Maria, tog han skamflat af en annan väg inåt djupa skogen.

V.

Grefvinnan hade lofvat Maria, som egde en utomordentligt vacker och fyllig röst och hos hvilken mycken musikalisk känsla var nedlagd, att hon skulle få lära sig att sjunga. Det grefliga paret ville sjelf bekosta hennes uppfostran.

Några år förut hade en fransk flyktning anländt till Stockholm och uppehöll sig med att gifva undervisning såväl i språk, som musik och sång. Han bodde vid Drottninggatan och till honom gick Maria dagligen, samt var en af hans mest påpassliga och flitiga lärjungar. Dessutom var hon nästan hvarje söndag uppkallad till »herrgården» för att sjunga för ortens herrskaper, och hon gjorde det med en smak och en känsla, som glädde alla.

Fredrika Wilhelmina, Gustaf IV Adolfs sköna gemål, trufdes ej väl i Sverige. Hon kunde hvarken med landet eller folket, hvars sympatier för henne också hastigt aftogo, i samma mån som man insåg att hon egnade mindre kärlek åt sitt nya hemland. Särskildt hufvudstadens befolkning återgäldade henne detta i rikt mått. Knappt någon helsade på drottningen der hon färdades fram.

Denna mindre goda föreställning om sitt nya fädernesland gjorde att drottningen tidt och ofta drog konungen

med sig på resor, då det kungliga paret hvarje gång vistades utrikes temligen länge.

Några dagar efter återkomsten från en sådan resa hade grefven och grefvinnan M. en stor bjudning hemma hos sig. Maria hade blifvit tillsagd att komma upp till »herrgården» för att sjunga för kungen och drottningen, som hade lofvat att komma dit.

Så häftigt hade icke den unga flickans hjerta klappat då hon denna dagen inträdde i nedre vestibulen, med undantag af då hon första gången kom dit. Mången gång hade hon frågat grefvinnan om hon kände den främling, som genom att förirra sig i skogen hade varit en orsak till hennes förändrade ställning, och då noga beskrifvit honom. Men grefvinnan hade då alltid svarat, att hon icke tilltrorde sig bestämdt kunna säga det. Hon antog dock att det skulle vara en af de kammarherrar, som ständigt omgäfvö konungens person, och som för den skull nu var med honom ute på resor. Dessutom hade grefvinnan tröstat den unga flickan med, att hon nog skulle få träffa sin välgörare, såsom hon kallade den okände.

Nu skulle ju konungen komma till »herrgården», och med honom den okände, som hon då kunde få tacka ur djupet af sitt rika och oförderfvade hjerta.

Maria hade redan sjungit ett par af sina vackraste sånger, då dörrarne slogs upp och konungaparet trädde in. Den unga flickan hade efter grefvinnans önskan tagit plats bakom hennes stol.

Men, hur gick det nu med Maria? Hennes täcka anlete öfverdrogs af en brännande rodnad, hennes knän darade och ville knappt bära henne och hennes stämma vibrerade af rörelse till och med då hon hviskade för sig sjelf:

»Gode Gud, det var ju kungen!»

Efter de öfliga ceremoniosa helsningarne, på hvilka konungen och hans gemål lade särdeles stor vikt, gick Gustaf Adolph rakt fram till Maria.

»Se der min bekantskap», sade han gladt. »Nå, flicka, jag hör att du går framåt i din konst. Blif alltid en god och ädel qvinna, och du skall aldrig undvara mitt kungliga beskydd.»

Maria visste den aftonen knappt om hon var på jorden eller i himmelen och påverkad genom närvaron af sin och fadrens välgörare, sjöng hon så, som hon aldrig förut gjort. Till och med den stela och afnätta Fredrika Wilhelmina täcktes gifva henne en nådig nick.

Men, den qvällen slöt såsom hvarje annan, och då Maria ensam ilade genom skogen på väg till den lilla torparstugan var hon idel glädje. O, huru ljus låg icke framtiden nu framför henne!

VI.

Aren gingo och händelserna vexlade, Gustaf IV Adolphs tilltagande dysterhet och envishet hade ställt många i harnesk mot honom. Det olyckliga kriget med Ryssland hade börjat. Vål voro de af den svensk-finska hären vunna segerne välgörande ljusglimtar för det af bekymmer nedtryckta svenska folket, men efter drabbningen vid Oravais hade dessa ljusglimtar för alltid slocknat under denna olyckliga fejd, som medtog största delen af landets manliga ungdom.

Oaktadt motgångarne och trots erfarne mäns råd fortfor likväl Gustaf IV Adolph att egensinnigt hålla fast vid sina dåraktiga planer.

Sinnena icke blott i hufvudstaden, utan äfven i hela landet råkade i följd deraf i en betänklig jäsning. Man talade till och med öppet om att en regementsförändring oundvikligen måste ske, så framt landet skulle kunna räddas från undergång.

Till råga på olyckan tillstötte också kriget med Norge, så att hären måste splittras och en del användas till vestra gränsens försvar.

Derför gick det också olyckligt i Westerbotten, der de trogna finska regementena kämpade en förtviflans kamp mot den öfverlägsne fienden.

Enda medlet till landets räddning var nu, det sågo alla, att göra sig af med den halsstarrige konungen. Sedan Georg Adlersparre, som på eget bevåg ingått en fredlig öfverenskommelse med norrmännen, ankommit med västra hären till Stockholm, och sedan den från sina segrar i Finland ryktbare Adlercreutz också ställt sig bland dem, som önskade en regementsförändring, gjorde den sistnämnde, den 13 mars 1809 slag i saken derigenom att han tog konungen till fånga, hvarefter hertig Karl (sedermera Karl XIII) till en början öfvertog styrelsen. Konungen med familj fördes till Gripsholm och derefter ur landet. Sverige var räddadt.

Staden Linköping företedde en liten tid efter den i huvudstaden skeddä förändringen en ovanlig liflighet. Stora hopar af menniskor ströfvade genom gatorna och frågorna för dagen diskuterades med en viss hetsighet, som ofta urartade till oroligheter.

De fleste höllo med revolutionsmännen, ett litet fåtal voro konungskt sinnade. Men desse sednare vågade icke träda i öppen opposition mot de förre, ty de skulle då lätt ha blifvit krossade.

»Är det sannt», sporde en af borgrarne, »att den afsatte konungen med sin familj kommer att resa igenom här i dag?»

»Ja», svarade en annan, »det är sannt.»

»Hvem har sagt det?» frågade en tredje.

»Borgmästaren», ljöd den förstes svar.

»Nå, nå», ropade de omkringstående, när han sagt det så måste vi väl sätta tro dertill»

Det var underrättelsen om det afsatta konungaparets ankomst, som hade lockat stadens innevånare från den högste till den lägste på benen.

»Det påstås», utbrast en liten gumma, Kak-Anna benämnd, »att drottningen inte tycker om oss. Det har min son, som är stadsvakt i Stockholm, sagt.»

»Det skall hon nog få sota för», ropade flere röster om hvarandra.

Ett stycke afsides från denna folkhop stod en ung och vacker flicka, stödd på ett äldre fruntimmers arm. Den unga flickan var blek och kastade ofta oroliga blickar åt det håll, hvarifrån de väntade skulle komma. Hennes oro gaf sig också luft i dessa halfhögt uttalade ord:

»Herre Gud, de måtte väl ej göra honom något illa.»

»Ähnej», svarade den äldre damen. »Han har ju dessutom en stark vakt till sitt beskydd.»

»Men, jag är så rädd därför», suckade den unga flickan.

Af dessa ord har läsaren förmodligen redan gissat sig till hvem hon var. Det var Maria Stern, såsom hon kallade sig. Efter fullbordade studier för den franske läraren blef hon genom grefvinnan M—s bemedling antagen såsom lärarinna i sång och musik i ett förnämt hus i Linköping. Längre tvekade hon, om hon skulle lemna den gamle fadren ensam, och länge motstod hon därför också alla grefvinnans påverkningar.

Men ungefär ett år förrän vi på nytt gjort hennes bekantskap i Linköping dog plötsligen Anders Larsson. Med hans fränfalle återgick torpet till »herrgården» igen och Maria var således utkastad utan hem och skydd i världen. Så mycket större skäl för henne nu att antaga den plats, som hon af dotterlig ömhet så länge försakat, och som lyckligtvis ännu stod öppen för henne. Hon gick till grefvinnan, och kom, så att säga, i »grefvens tid», ty platsen höll på att tillsättas just då.

Maria blef naturligtvis antagen, och sedan hon sålt bort det lilla enkla bohaget, reste hon till sin bestämmelseort. En enda sak gjorde hon sig icke af med och det var den stora Karl XII:tes bibel, som gått i arf inom släkten, och ur hvilken hon som barn läst så mycket och lärt att Gud är mäktig, god och barmhertig. Den var ett alltför heligt minne, att hon skulle kunna göra sig af med den samma, och därför tog hon den med sig.

Hennes nya herrskarinna, den i hvilkens sällskap hon gått ut för att se det olyckliga konungaparets intåg, kände

väl till den unga flickans lefnadshistoria, och hyste således ingen förundran öfver Marias känslor.

»Åh, de skola ej göra dem något illa,» tröstade hon.

»Men drottningen är ju inte alls omtyckt,» invände Maria.

»Sannt, mitt barn,» svarade friherrinnan von P. »men folket är väl så pass förståndigt, att det hyser medlidande med olyckan.«

»Ja, det blir det vi få se,» tänkte Maria för sig sjelf.

Efter en stunds väntan syntes ett dammoln långt borta på östra landsvägen. Molnet närmade sig småningom.

»Nu ha vi dem här,» ropade en stark stämma. »Jag vill se den i synen som understår sig att hurra.

Och med dessa ord knöt talaren, som var en ordentlig jätte, de seniga händerna mot en liten hop af kunglighetens beundrare..

»För se det är ju han, som störtat oss i alla de här olyckorna,» fortfor resen. De fleste höllo med honom och ett hotande larm uppstod i en hast.

»Hvar skall han bo,» hördes en gäll qvinnoröst fråga.

»Här,» svarade en annan och pekade på ett i närheten liggande tvåvånings trähus.

»Friherrinnan von P. och Maria Stern, som hört dessa ord, drogo sig närmare det utpekade huset, för att på närmare håll kunna få betrakta det olyckliga konungaparet.

Emellertid kom tåget närmare. Först red en trupp ryttare, så vagnen med det afsatta konungaparet uti och sist återigen en ryttartrupp.

När tåget i sakta mak skred in på gatan var det så tyst som i grafven. Ingen menniska yttrade ett enda ord.

Men tåget hade knappt stannat utanför det angifna huset, och konungaparet visat sig, då ett förfärligt larm med ens bröt löst, Man hvisslade och skrek af alla krafter, och de gröfsta oqvädingsord haglade öfver de olyckliges hufvud.

»Gode Gud hvad han är mager och aftärd,» hvisslade Maria till friherrinnan och pekade på Gustaf Adolph.

Konungen måtte ha hört eller också anat dessa den

unga flickans ord, ty han vände i detsamma sina blickar åt det håll der hon stod.

Det syntes tydligt att han kände igen henne, men ändock rörde sig ingen muskel i det iskalla ansigtet.

Fredrika, Wilhelmina skulle just träda öfver tröskeln, då en medelålders gumma, som lyckats tränga sig fram mellan vakten, grep henne i klädningen.

»Jo, ni har ställt till det bra för oss ooh våra barn,» skrek gumman, alldeles eldröd i ansigtet. Två dugtiga söner har jag förlorat för er skull. Den ena stupade vid Hörnefors, den andre vid Ratan och ändock ha ni låtit moskoviten komma in i landet. Tvy vale sådant herrskap. Men det är — — —.»

Den argsinta gumman skulle tvifvelsutän ha fortfarit med att utösa ännu flera oqvädingsord, helst som vakten icke brydde sig om att mota bort henne, om icke Maria beslutsamt trädte emellan.

»Min goda gumma,» sade hon och lade sin hand på hennes axel. »Det är beklagligtvis santt, att många olyckor öfvergått oss, men inte skola vi därför ensamt anklaga konungen och drottningen. Dessutom tycker jag, att ni redan bunnit till den ålder, då förståndet borde säga er, att det inte går an att ytterligare lägga sten på börda. Olyckan i och för sig sjelf är nog så pass tryckande, att man inte behöfver göra den större medelst förebräelser.»

Och med dessa ord drog den modiga flickan gumman bort ifrån exdrottningen.

Konungens ansigte bibehöll sin fordna slöa prägel, men i Fredrika Wilhelminas vackra ögon flammade en tacksamhetens blick och från hennes läppar hördes ett sakta framhviskadt:

»Tack!»

Folkmassan, som lätt tager intryck af händelser, såväl dåliga som goda, gjorde så äfven här. Marias energiska uppträdande till de olyckliges bistånd slog an på detsamma, och istället för fortsatta oqvädingsord höjdes ett dånande hurrarop, i hvilket konungens få vänner nu med större säkerhet kunde deltaga.

Härunder skyndade Maria och friherrinnan bort, den först nämnda med ögonen fulla af tårar.

För att förekomma upprepadet af dessa tråkiga händelser afreste f. d. konungaparet från staden under nattens mörker efter blott några timmars hvila.

Det var en dyster färd för en konung, född till makt och envælde.

VII.

Några dagar derefter anlände ett bud från Karlskrona och berättade, att den beklagansvärda kungliga familjen gått ombord på fregatten Eurydice, som fördes af öfverste Toll.

Friherrinnan von P. var i sällskap med Maria Stern och sin yngsta dotter just vid detta tillfälle på besök hos borgmästaren, dit budet kom. Det glänste så underligt till i Marias ögon, då budet i slutet af sin berättelse tillade dessa ord:

»Och nu äro vi lyckligtvis för alltid qvitt denne konung, för hvilkens envishets skull vårt fädernesland varit så nära branten af sin undergång.»

Men hon låtsade ingenting utan var temligen glad och muntrade som vanligt borgmästarens gäster med sina sånger och sitt spel. Maria egde i hög grad den svåra konsten, att dölja sina verkliga känslor, vare sig det kom an på sorg eller glädje.

Men hemkommen på sitt rum tog sorgen ut sin rätt.

»Stackars konung och drottning,» tänkte hon för sig sjelf. »Det måste allt kännas hårdt, att så der drifvas i landsflykt då man varit enväldig och haft millioner att befalla öfver. Nej, jag vill inte vara i deras kläder.»

Den unga flickan försökte sofva, men sömnen flydde från hennes läger. Hon steg fördens skull upp, klädde sig

och vankade sedan oroligt fram och åter i rummet ända till dess en svag ljusstrimma i öster förkunnade att dagen var i annalkande. Då gick hon ännu en gång till hvila, uttröttad af den långvariga promenaden, och nu ändtligen kunde hon få en kort blund i sina ögon.

Medan hon så der gick fram och tillbaka tänkte hon många gånger att gå ut i staden, men den upphetsning som der ännu var rådande i anledning af f. d. konungaparets genomresa tvang henne att stanna inne. Det hade icke heller varit rådligt för henne, en qvinna, att begifva sig ut ty emellanåt hörde hon från sin kammare, som vette åt gatan, haru sjungande och skrålande människohopar tågade förbi. Då och då trängde också upp till henna grofva hotelser mot Gustaf Adolph och hans gemål.

Ungefär en vecka derefter kom grefvinan von P. in till henne tidigt en morgon.

»Maria kan ju tyska?» sporde hon.

»Ja!»

»Vill Maria se sig om i världen?»

»Ack ja!»

»Det vill säga flytta ifrån Sverige?»

»För alltid?»

»Nej, det är inte sagt.»

»Jag förstår inte hvad friherrinnan menar.»

»Jo, förhållande är detta. Då min man för några år sedan var i Karlsruhe vid den svenska beskickning, som hade till uppgift att avsluta öfverenskommelsen om giftermål mellan Gustaf Adolph och prinsessan Fredrika af Baden, kom han in i en högättad greflig familj af ädelt sinnelag och med stor rikedom. Kort och godt. Denna familj har nu ökats derigenom att yngsta dottren blifvit gift med en badensisk kammarherre von Pfülen. Den unga frun, som har en tioårig dotter har påmint sig bekantskapen med oss, och i går fick jag ett bref, i hvilket hon ber mig skaffa sig en svenska till guvernant, men helst en, som är hemmastadd i sång och musik. Mina döttrar äro nu Gud vare lof så försigkomna, att de kunna reda sig på egen hand. Vill Maria derfor antaga platsen, så gör sig i ordning att resa sednast om åtta dagar. Respenningar skall jag lemna och

dertill ett rekommendationsbref. »Nå, hvad säger Maria om saken, eller kanske att det behöfs betänketid?»

»Nej,» svarade den unga flickan hastigt under det att det glänste till så underligt i hennes ögon, »jag skall resa.»

»Men när?»

»När friherrinnan befaller.»

»Således sednast om åtta dagar?»

»Ja.»

»Men kan Maria vara färdig till dess?»

»Som friherrinnan vet är jag ensam i världen. Jag är färdig att resa till och med i dag, om så skulle fordras.»

»Godt. Det är alldeles tids nog vid den tiden som jag har sagt.»

»Således skall jag återse dem ännu en gång,» tänkte Maria för sig sjelf när friherrinnan gått, »Undrar under hvilka förhållanden detta skall ske.»

Åtta dagar derefter var Maria Stern på väg till Karlsruhe, dit hon anlände efter en jemförelsevis angenäm resa och blef med godhet mottagen af familjen von Pfülen.

Det första hon hörde talas om dagen efter var det landsflyktiga konungaparet, som till en tid väckte den största sympati hos landets, enkannerligen hufvudstadens befolkning och till sin stora förargelse måste hon tidt och ofta vara åhörare till mindre rekommenderande utlätelser om Sverige och det svenska folket.

Det var dock icke kammarherren von Pfülen eller dennes hustru, som visade en sådan taktlöshet mot den unga svenskan, ty de visste nog orsaken till Gustaf Adolph och hans gemåls aflägsnande från svenska thronen, utan fastner sådana, som ofta kommo på besök. Det var dessa som icke det ringaste höllo på sina uttryck.

Men efter en jemförelsevis kort tid blef det helt annat ljud i skällan. Den afsatte konungens egenheter, hans dystra sinnelag och den folkfiendtlighet han städse visade, gjorde att de, som i förstone beklagat och äfven beundrat honom, började se saken i en helt annan dager. Felen trädde bjertare fram, och med dem slocknade också sympatierna.

Dertill utspriddes också i Karlsruhe följande historia:

En dag hade exdrottningen förebrådt sin gemål för

hans tungsintethet och den ringa vänlighet han nu mera visade henne. Gustaf Adolfs dåliga lynne hade flammats upp och några hårda ord till svar blef följden. Fredrika Wilhelmina skulle då hafva fällt det yttrandet, att skilsmessa vore bäst dem emellan, emedan hon icke i landsflykt ville föda flere barn till världen.

Detta stack konungen, så att han lemnade sin gemål i vredesmod.

Huruvida denna historia är sann, vet man icke med visshet, men säkert är att den troddes i Karlsruhe och helt och hållet frantog Gustaf Adolph de sympatier han vunnit vid sin ditkomst. Hvert man kom talade man ej om annat, än om den skymf, som blifvit tillfogad dottren af det regerande badensiska huset.

Följden här af var att brytningen mellan Gustaf Adolph och hans svärföräldrar snart blef fullständig och en kulan afton lemnade han i sällskap med en enda trogen tjänare som följt honom från Sverige den badiska hufvudstaden och begaf sig längre söderut.

Men innan han för alltid skiljdes från sin gemål, visade han mot henne en ädelhet, som i den enskilda människans historia skall ställa honom ganska högt. Han lemnade henne nemligen hela sin förmögenhet, och drog, endast medtagande hvad han nödvändigt behöfde, sina färde. De båda från-skiljda makarne träffades sedermera aldrig.

VIII.

På det ställe der den skummande Rehnfloden bryter in i Schweiz låg vid tiden för denna berättelse ett till hälften förfallet värdshus, kalladt »Örnnästet». Många historier voro i omlopp angående orsaken till detta namn. Den mest kända var denna.

Ungefär tjugu år före den här skildrade tiden innehades nämnde värdshus af en man, som för sin utomordentliga förmåga att upptäcka resenärer, dem han lockade in i värdshuset och sedan plundrade, hvarefter han lät deras döda kroppar försvinna i Rhen, benämndes »Örnen.» Hans blick var så pröfvande och skarp, att han redan långt uppe på berget kunde igenkänna de ankommande, om det var mödan lönt att göra sig besvär med dem.

Det var endast de rike som han höll sig till. De fattige i trakten hade i honom en beskyddare, och det var därför som lagens arm aldrig nådde honom.

Hvem hade sett honom plundra någon? Ingen. Hade han ej alltid varit ytterst vänlig och förekommande mot alla? Jo, om dagen, då någon såg det. Tog han mera i betalning än andra? Nej icke öppet, han var då tvertom blyg och yttrade mången gång rädsla öfver att den resande kunde finna sig stött och missnöjd öfver hvad han begärde.

Detta tillvägagående insöfde alltid de främlingar som kommo till »Örnnästet» i den största säkerhet, men då natten sänkt sig öfver jorden, då var det »Örnen», som spände sina skarpa klor i offren och släppte dem icke förr, än han mottagit deras sista andetag.

Ibland, så besynnerlig var »Örnen», roade det honom dock att låta rika och ansedda familjer oantastade resa ifrån sig. Då han var ense med sig sjelf härom, uppbjöd han hela sin förmåga, att tillfredsställa deras anspråk, utan att därför taga större betalning än vanligt. När dessa resande derefter kommo hem, underlät de för den skull icke, att på det fördelaktigaste utmåla värdshuset »Örnnästet», och blefvo i följd deraf omedelbara orsaker till mångas förderf.

»Örnen», som sålunda lekte med menniskolif, skulle också, såsom rättvist var, få en våldsam död.

En ruskig afton hade en sachsisk adelsman kommit till »Örnnästet.» Värden, som icke på länge haft något besök, emedan den tiden började närma sig, då strömmen af resande mer och mer förtunnades, var icke vid godt humör. Sachsaren sväfvade för den skull i dödsfara.

Han måtte också ha anat detta, ty i stället för att gå till hvila i det rum, som blifvit honom anvisadt på ena gaf-

veln en trappa upp, och der tjojtals före honom blifvit strypta, ty »Örnen» tyckte mest om detta sätt att affärda de olycklige alldenstund det icke lemnade några besvärande blodspår efter sig, lade han sig fullklädd på sängen sedan han först med den största omsorgsfullhet laddat sin dubbelpipiga pistol och placerat den på ett bord bredvid, så nära, att han utan minsta ansträngning kunde nå den.

»Den der lurande blicken tyckte jag icke om», mumlade sachsaren, »jag måste vara på min vakt.»

Midnatten hade inbrutit. Strida regnskurar piskade det lilla söndriga fönstret; den våldsamma stormen tjöt kring knutarne och tycktes mången gång vilja omkullstörta den bräckliga boningen och när dertill kom det väldiga dånet från Rhenfloden, var det icke underligt om sachsaren kände sig en smula hemsk till mods.

Hur han än föresatte sig att vara vaken, var det nära att han insomnat. Just då sömnen hotade att blifva honom öfvermäktig, hördes ett knarrande ljud i trappan.

»Aha, der är han; min aning har besannats», tänkte han och reste sig försigtigt, för att icke skrämman bort den ankommande.

Då »Örnen» i detsamma kom insmygande stod hans gäst midt på golfvet med den spända pistolen framför sig.

»Hvad är edert ärende», sporde han barskt.

Värden som genast såg huru »landet låg» betänkte sig icke många sekunder. Uppbragt öfver att vara öfverlistad, något, som aldrig förut händt honom, rusade han på sachsaren i akt och mening att med sin ofantliga styrka krossa honom.

I samma ögonblick brann dennes pistol af. Kulan rispade »Örnens» venstra arm.

Som en blixst var sachsaren utom dörren, stormade ned för trappan och fortsatte sitt lopp ned till floden der han visste att en båt låg förtöjd.

»Örnen» var honom hack i häl, och på samma gång som han efter att hafva lösgjort farkosten, hoppade in i densamma, var också hans fiende der.

»Du skall inte komma undan», gnisslade »Örnen.»

»Inte du heller», svarade sachsaren lugnt.

Båten hade emellertid af stormen drifvits ut i floden. Der kämpade nu de båda männen en förfärlig kamp, under hvilken den lilla farkosten kantrade så att båda de kämpande störtade i floden.

Ingen af dem var simkunnig, och det dröjde således icke länge, förrän båda neddrogos i djupet.

Så slutade »Örnen», men hans son mottog i stället värdshuset. Han hade visserligen icke fadrens onda sinnelag i så hög grad, men att det äfven under honom icke var så väl bestäldt med säkerheten i trakten, det visste hvar och en.

En vårafton år 1837 kommo tvenne personer, klädde såsom jägare, till »Örnnästet.» Den yngste, som tycktes vara husbonden och i sitt sätt och uppträdande hade någonting kallt och stelt, var en lång och mager herre med starkt markerade anletsdrag. Hans följeslagare deremot var äldre och af en undersätsig kroppsbyggnad.

Han gick rakt fram till värden och sade:

»Finnes här mat och dryck? Vi äro hungriga.»

»Ja», svarade värden, under det han smilande bugade sig.

»Och ett ensamt rum?»

»Det också. Men, hvem är det som skall ha rummet?

Du förstår väl att jag är nyfiken att få veta det?»

»Öfverste Gustafsson», svarade den undersätsige.

Värden upprepade det för honom så besynnerliga namnet, och sade derpå:

»Om herrarne vilja hålla till godo med hvad huset förmår, så...

Han slutade ej meningen utan gjorde en rörelse att stiga in.

Då öfverste Gustafsson, i hvilken vi igenkänna f. d. Gustaf IV Adolf, tillika med sin tjenare inträdde i samma rum, der striden stått mellan den nuvarande värdens fader och den sachsiske adelsmannen, kastade han sig utmattad på den rankiga sängen och djupa suckar trängde

fram ur hans bröst. Med hufvudet gömdt i den enkla kud-
den tycktes han vara ett rof för den häftigaste sinnesrörelse.

En lång stund stod den gamle trotjenaren tveksam, an-
tingen han skulle tilltala sin husbonde eller ej. Han var
just i begrepp att våga försöket, då f. d. konungen, eller öf-
versten, såsom vi vilja kalla honom, efter som han icke
hade rättighet att bära konunganamn, med ens reste sig
upp, sprang ut på golfvet och utropade, under det han for
med båda händerna genom håret:

»Jag begriper inte hur det kommer sig, men jag kän-
ner mig så besynnerlig.»

»Hur så, ers ma . . .»

»Tyst», afbröt öfversten allvarligt. »Har jag inte en
gång för alla sagt dig, att du ej får nämna mig med den
titel, som jag ej mera har rättighet att bära.»

»Förlåt, herr, herr — herr öfverste», bad tjenaren,
»men det är så svårt att sätta sig in i förhållanden, som
man aldrig förut varit uti. Men, hvad är det öfversten är
orolig öfver?»

»Jag har i dag sett en syn, som jag aldrig glömmar.»

»En syn!»

»Ja, och dertill en, som jag aldrig trodde att jag vi-
dare skulle få se.»

»Hvem kan det vara?»

»Det skall du få veta i morgon. Nu är det sent och
jag känner behof af hvila.»

Några minuter derefter sof öfverste Gustafsson lika
godt som han plägade göra då han ännu satt kvar på Sveri-
ges thron. Visserligen sof han icke på ejderdun nu, utan
på en hård och knölig halmstrå, men det gick lika bra
för det; sömnen gör ingen skilnad mellan ejderdun och halm.

IX.

Dagen efter den, under hvars lopp öfverste Gustafsson tagit in på »Örnnästet» var jemförelsevis lika vacker, som dess föregångare varit ruskig.

I följd deraf hade ett större sällskap, bestående af tio karlar och sex fruntimmer, begifvit sig ut från det en half mil norr om »Örnnästet» belägna slottet »Felzbau», i akt och mening att göra en vandring i denna trakt.

Uppstigningen var ganska besvärlig och om ej förarnes ifver pådrifvit sällskapet, skulle det aldrig kommit till målet för vandringen, som var en af bergets högsta spetsar, hvarifrån man hade en den vidsträcktaste utsigt öfver den kringliggande nejden.

Middagen hade inbrutit och solen strålade varm och ohöljd af moln från firmamentet. Hettan var nära nog odräglig, hvadan sällskapet spridde sig i små afdelningar, för att sins emellan söka den ringa skugga, som kunde påträffas.

Under det von Pfülen och hans familj tillsammans med ett par nordtyskar samtalande om de sednast timade händelserna, sade en af de sistnämnde:

»Är det sannt som jag hört, att konungen af Sverige, som blifvit afsatt, uppehåller sig här i trakten?»

Kammarherren och hans hustru gåfvo hvarandra en talande blick. Maria Stern vågade ej se på frågaren, ty hon kände hur hon rodnade.

»Ja», svarade slutligen von Pfülen, under det en lätt suck arbetade sig fram ur hans bröst, »det är sannt efter hvad jag också hört.»

»Har ni ej sett honom?»

»Nej.»

»Men det har jag», tänkte Maria att infalla, men hon teg visligen.

Den andra nordtysken inföll nu:

Då är det väl också sannt, att han skiljt sig från sin gemål?»

»Ja, beklagligtvis!»

Den förste frågaren skulle just taga till ordet då ett skott från den närmaste bergshöjden afbröt honom.

En vacker stenget kom fram med vindens hastighet, gjorde några besynnerliga hopp och föll död ned icke långt ifrån kammarherren och hans sällskap.

»Hur barbariskt ändock, att förfölja så ädla djur», klagade fru von Pfülen och dolde ansigtet i händerna. »Vore jag maktegade, skulle jag helt enkelt förbjuda en dylik jagt.»

»Min bästa fru friherrinna», sade den ene nordtysken, »om ni förbjöde den, skulle jagten blifva så mycket mera eftersträfvansvärd ty ni vet väl att den förbjudna frukten alltid smakar bäst.»

Friherrinnan ämnade just svara då tvenne personer, som uppenbarade sig på den ofvannämnda bergshöjden, ådrogo sig allmän uppmärksamhet.

Maria hade genast i den högreste igenkänd öfverste Gustafsson. För andra gången kände hon huru den för-rädiska rodnaden ånyo uppsteg på kinderna.

För den skull lemnade hon sällskapet på en stund. Besynnerliga känslor började uppstiga i hennes bröst. Aldrig förut hade hon gjort sig reda för sina känslor, men i dessa ögonblick kände hon med sig sjelf, att den olycklige monarken icke var henne likgiltig. För henne stod nu så lifligt de forna dagar af glans och makt, då Gustaf IV Adolph var en enväldsmän i Sveriges rike och kunde befalla öfver nationens ve eller väl. Dess väl hade han icke befordrat, men genom hans handlingar hade ett tusenfällt *ve* kunnat komma öfver det svenska folket.

Men den unga flickan kunde oakadt dessa vexlande minnen icke känna någon harm emot den olycklige konungen.

Hur mycket hade han ej gjort för henne! Utan honom, hvad hade hon sjelf nu varit. Kanske olycklig för hela lifvet. Hur skulle *hon* då kunna döma honom hårdt? Stengetsjägerne kommo emellertid närmare, i akt och

mening att bemäktiga sig bytet, men då de framkommo hade redan det bergstigande sällskapet samlat sig omkring det redan döda djuret.

Då öfverste Gustafsson tillika med sin gamle trotjenare närmade sig, igenkände han genast kammarherre von Pfülen och studsade i början tillbaka vid anblicken af honom.

»Ni här, herr von Pfülen,» sade han, antagande en viss tilltvungen hjertlighet, som illa harmonierade med den yttre stoltheten i hans anletsdrag, »jag hade icke väntat att få se eder här, aldraminst nu, då ni kanske väl behöfves i Karlsruhe.»

Det låg en icke så liten ironi i dessa ord.

Gustaf Adolph hade redan varseblifvit Maria Stern. Hans ögon fäste sig en stund med ett nästan intetsägande uttryck på den unga flickans ansigte, men plötsligt fingo hans drag en ovanlig liflighet, han gick raskt fram till henne och räckte henne handen, i det han sade:

»Icke trodde jag, att vi skulle träffas här. Hur kommer det sig?»

Marias förlägenhet lade sig efter en stund. Den gamla vördnaden för den fallne monarken var ännu kvar, hon svarade under en djup nigning:

»Ödet har så fordrat ers — — ers — — .»

Maria hade uttalat dessa ord så lågt, att endast Gustaf Adolph hörde dem. En rörelse af honom var nog att afbryta henne.

»Vi återse hvarandra,» sade han raskt.

»Kanske,» hviskade hon, men — — — men — — — .»

»Skall ni resa snart?»

»Troligtvis.»

Efter ytterligare några särskilda meddelanden inbjöds Gustaf Adolph att stanna kvar hos sällskapet, och han gjorde detta så mycket mera, som han var trött efter jagten och behöfva hvila. Dagen förföt derefter angenämt och då den korta skymning, som plägar utmärka Södern, föll på, stod hela sällskapet vid värdshuset »Örnnästet,» för att inmundiga en tarflig måltid. Den kryddades dock af godt och oskyldigt skämt, hvadan tiden för de fleste gick ganska fort.

Den som icke sjelf varit landsflyktig skall knappast kunna föreställa sig huru Gustaf Adolph hade det. Dyster och svärmodig var han förut, värre blef han nu, sedan han lemnat maka och barn. Det var med möda som han kunde förmås att närma sig någon, men efter den dagen, då han träffade Maria, blef han mera meddelsam, isynnerhet då han på sina ströftåg råkade den unga flickan och med henne fick tala om fäderneslandet. Det syntes, att hon var den gode engel, som ingaf honom nytt mod och hopp, och som kunde skingra de sorger, som tidt och ofta gjorde honom svärmodig.

X.

Några dagar efter Marias nyss skildrade möte med Gustaf Adolph inträffade en händelse, som hade stort inflytande på den unga flickans åsichter och handlingar.

Hon sammanträffade nemligen en afton med värden på »Örnnästet.»

»Bor öfverste Gustafsson här,» sporde hon.

»Ja — — — men — — — men.»

»Hvad för men. Säg ut.»

»Det är en sorglig händelse som timat.»

Maria ryckte till och hennes täcka anlete visade tydliga spår af den sinnesrörelse, som besjälade henne.

»Är han död?»

»Nej.»

»Men, så säg då rent ut. Hvad har händt?»

»Stig sjelf in och se,» svarade värden och öppnade dörren till ett mindre rum på nedre bottnen, innanför skänkrummet.

Då Maria kom fram till tröskeln stannade hon. Framför sig såg hon en usel säng, och på denna låg den man, hvilkens drag allt sedan barndomen hade fäst i hennes minne. Hvad hennes hjerta bultade. Då Gustaf Adolph

öppnade ögonen vid det lätta buller som hennes framträdande gjorde, var hon i en blink framme vid hans bädd. Här tog tacksamheten ut sin fulla rätt. Gråtande föll hon på knä, och med af tårar nästan qväfd röst framstammade hon denna klagan:

»Ers majestät lider.»

För henne var ännu majestätet ett majestät. Om det var ett landsflyktigt majestät, det bekymrade henne föga; hon följde endast sitt ädla hjertas ingifvelse.

Och skymningen sänkte sig öfver alla föremål. Stormen aftog, vågorna i Rhenfloden lade sig så småningom; från dess stränder hördes med korta mellanrum fiskrarnes entoniga sånger under det de ur det våta djupet uppdrogo sin mödosamt förvärfvade vinst; der och hvar hördes från bergen jägarhornen och från det improviserade stallet vägg i vägg med »Örnnästet» trängde då och då hästarnes gnäggande upp till de af värdshusets gäster, som ännu icke hunnit fannas af Morphei armar.

Men under allt detta låg Maria ännu på knä vid f. d. konung Gustaf IV Adolfs sjuksäng. Då och då vätte hon den med sina tårar, allt under det hennes och hennes fars välgörare låg der med slutna ögon, liksom om dödens andedrägt redan börjat kylande kringfläkta hans hjerta.

Hvad är lifvet i dessa stunder? En såpbubbla, som brister vid den minsta utandning från ett barns läppar, ett rökmoln, som skingras vid den svagaste vindflägt.

I dessa stunder känner man som bäst hvad lifvet är. Den, som lefvat som en rättskaffens menniska; som velat det ädla, det goda, han ser ej med fruktan sin bortgång; den, som ingenting gjort, vare sig godt eller ondt, han känner en tomhet, en förebräelse, som marterar honom mera än alla synder: med ett ord, han lider af, att han varit onyttig här på jorden.

Hvad Gustaf Adolph kände i dessa ögonblick tillhör ingen att döma om. Vi vilja i stället gå några timmar tillbaka i tiden och förtälja den händelse, som för honom medförde så ödesdigra följder.

XI.

Se här den händelse, som han råkat ut för, och som inom några dagar gjorde ett slut på det kringirrande lif, som den olycklige afsatte konungen under tjuguåtta långa år fört.

En dag sade han till sin gamle trotjenare:

»Jakob, det lyster mig att göra en resa uppåt floden. Lifvet förefaller mig här så dödande tråkigt, att jag knappt vet hvart jag skall vända mig. Här finnas ju säkra båtar.»

»Ja, men — — —.»

»Inga men! Du vet att jag inte tål sådant. Hvad ha vi att frukta? Ingenting. Vädret är ju det yppersta vi kunna önska och du är sjövan, är det inte så?»

»Jo, det känner ni alltför väl, nådige herre, men det oaktadt, så vågar jag ändock påpeka tvenne omständigheter, som tala för att inställa färden.»

»Hvad är detta för omständigheter,» sporde öfversten med en mera lugn ton än tjenaren Jakob någonsin tillförne hört.

»Jag får således omtala dem?»

»Ja, men gör det så kort som möjligt.»

»Nåväl. Vädret är visserligen gynnande och vackert nu, men hvem borgar för, att det fortfarande skall bli sådant. Det är — — —.»

»Prat, bara prat,» mumlade Gustaf Adolph för sig sjelf i det han noga betraktade synkretsen åt alla håll. »Det håller nog i sig.»

Jakob fortfor dock, utan att låta sig störas af öfverstens inpass:

»Vi ha nu den årstid, då obeständigheten i naturen är som störst. Hur var det inte för endast några dagar sedan! Morgonen var ju lika vacker som nu och äfven middagen. Men hurudan blef aftonen! Väl har jag i mina dagar varit

med om svåra åskväder, och nog har jag hört kanondunder, som kunde spräcka örhinnorna, enkannerligen vid Virta bro, men aldrig i min dag har jag sett större eldmassor och hört ett värre brak än just den der aftonen efter den vackra dagen. Ja, nådige herre, jag ser att ni ger mig rätt! Var det inte förskräckligt! Så kan det äfven nu — — —.»

Gustaf Adolph atröt honom tvärt med dessa ord:

»Och jag har aldrig hört någon värre pratmakare än du. När du kommer i gång, så är det alldeles som om det runne vatten ur ett såll. Du slutar då aldrig!»

»Jaså, ni är missnöjd,» svarade Jakob stött. »Ja, då tiger jag. Annars vet ni väl, att det är rena välmeningen, som dikterar mina ord.»

»Nå, så fram då med den andra omständigheten!»

»Ni har ju, nådige herre, en längre tid känt er illamående. Skulle det då ej vara klokare att ni hölle er hemma och ginge tidigt till sängs ända till dess illamåendet hunne gå öfver? Tro mig, den nu rådande nattkylan är inte att leka med. Den kan snart skaffa er en dödlig förkylning och — — —.»

Gustaf Adolph kunde ej annat än le då han hörde Jakobs skäl, men han måste dock inom sig erkänna, att de hade grund för sig. Sedan åtta dagar tillbaka hade han nemligen känt sig ganska illamående.

Den medfödda misstroheten hade dock slagit alltför djupa rötter hos honom, att han skulle rätta sig efter en annans, helst en simpel tjenares åsichter.

Efter det han en stund ifrigt gått fram och åter utanför »Örnnästet,» sade han, i det han ställde sig framför Jakob och fixerade honom skarpt:

»Jaså, du tror då att resan kan bli skadlig för mig?»

»Ja,» svarade tjenaren, glad öfver att hans herre nu ändtligen tycktes taga reson.

»Men,» fortfor öfversten, »om jag klär på mig väl, så är det väl ingen fara. Ja, det må bli dervid! Min kapp är lång och varm, och insvept i den skall jag trotsa kolden. Du har väl läst eller hört talas om, huru konung Karl XII brukade, klädd i en tunn rock midt i vintern, vada genom

snödrifvorna och sofva i sitt tält. Skulle jag vara sämre än han! Nej — — nej!»

Jakob vände sig bort under det han tänkte för sig sjelf:

»Anfakta och regera! Nu har han fått sin tvärviggnatur igen, och då är det omöjligt att få bugt med honom.» Högt sade han, under det hans ansigte utvisade den största nedslagenhet:

»Som ni vill, nådige herre,» men glöm inte att det är jag, som varnat eder.»

»Jag sköter mig sjelf,» muttrade öfversten buttert. »Gå nu in till värden och säg till att jag vill ha den största båten.»

»Efter några ögonblick kom Jakob tillbaka med detta besked:

»Von Pfülenska familjen hade tillsammans med det öfriga sällskapet redan dagen förut tingat på den största båten och begifvit sig af för nära en timme sedan.»

»Nå, då få vi nöja oss med den mindre,» svarade öfversten, misslynt öfver motgången.

»Den mindre!»

»Ja, just den mindre! Har du inte begripit ännu, eller har du mistat förståndet!»

»Men, nådige herre,» utbrast Jakob ängsligt och knäppte bedjande båda händerna öfver bröstet. »Besinna då i Herrans namn, att den der lilla byttan, som knappt förmår bära två personer, med största lätthet skall kantra äfven för den svaga bris, som nu blåser. Jag vill — — —.»

»Det var då märkvärdigt hvad du nu för tiden är bejakad af motsägelselusta,» afbröt öfversten hetsigt, »Gå genast in och säg till värden att jag tar den mindre båten. Vill du sedan inte följa med, så begifver jag mig ensam åstad.»

»Det förbjude Gud,» mumlade Jakob för sig sjelf, under det han med dröjande steg gick in på värdshuset. »Oh, han har visst blifvit galen igen. Men äfven om det skulle bli min död, släpper jag ej ut honom ensam. Han kan ju inte en gång styra en båt, mycket mindre sköta seglen.»

En stund derefter kom Gustaf Adolph, iklädd sin långa

kappa, draperad på samma sätt som Karl XII brukade bära sin. Den olycklige f. d. konungen vidhöll ännu i sista ögonblicket af sin lefnad, att han var ett värdigt motstycke till den nämnde hjeltekonungen.

»Känn bara hur svaltt det blåser,» menade Jakob, som ännu i sista stunden hyste ett svagt hopp om att hans herre skulle besinna sig.

»Nå, fryser du, så blif då hemma,» muttrade öfversten och steg ned i båten.

Jakob stötte ut, seglen spändes af den lätta brisen, och farkosten sköt med snabb fart söderut öfver Rhenflodens småkrusiga böljor.

Allt gick bra. Öfversten var förnöjd och inlät sig till och med i ett delvis muntert samtal med sin tjänare, något som han annars högst sällan brukade.

Ungefär en half mil söder om värdshuset »Önnäset», låg midt i floden en liten med lummiga träd bevuxen holme, till hvilken ortens befolkning sön- och helgdagar brukade fara ut för att roa sig med dans, sång, musik och andra lekar. Till denna holme styrde Jakob kosan. Landstigningen blef lyckligt verkställd.

»Ser du att det gick bra,» sade öfversten, då han satte foten på den lilla holmen. »Du har låtit skrämma dig för mycket, Jakob.»

»Skrämma,» sade Jakob buttert. »Nådige herre, vi ha ännu inte sett slutet på dagen, och ännu äro vi inte hemma.»

»Du tror då ännu att en fara hotar?»

»Ja.»

»Af hvad orsak,» frågade öfversten, som började känna sig en smula orolig öfver tjänarens bestämda påstående.

»Ser ni ej så besynnerlig luften är!»

»Nej, jag kan inte upptäcka något besynnerligt alls.»

»Den är ej så klar nu som i morgse.»

»Inte.»

Det var nära att Jakob förgått sig mot en sådan trilskenhet som öfversten visade. Han lade dock band på sig och svarade:

»Att inte ni, nådige herre, kan se det, det beror helt

enkelt derpå, att ni inte har någon erfarenhet alls af hvilka förändringar som pläga tima i naturen, men se jag har det jag, ty gammal är ändock äldst.»

Gustaf Adolph besvarade ej Jakobs ord af den enkla anledning att han icke kunde göra det. Han började istället att sakta vandra uppför den sig svagt höjande stranden.

Han hade icke hunnit långt, då han möttes af Maria Stern.

»Hvad ni ser blek ut,» sade hon under det hon vemodigt betraktade öfversten. »Ni måtte ej vara frisk.»

»Äfven hon hade vant sig af med att säga »majestät.»

»Ja, jag har verkligen känt mig illamående en ganska lång tid,» svarade öfversten under det han betraktade Maria med forskande blickar. »Men, hvarföre spørjer ni så?»

»Hvarför?»

»Maria kände att rodnaden steg upp på hennes kinder oakadt hon gjorde allt möjligt för att hålla den tillbaka.

Gustaf Adolph fortfor, och det med ett så sorgligt och vemodigt tonfall, att Maria var nära att bryta ut i tårar:

»En olycklig människa som jag bör ingen hysa medlidande med. En enstöring, som ingenting eger annat än sina sorgliga och dystra minnen.»

»Just en sådan hyser jag sympati för,» svarade Maria.

»Det är sannt att ni, herr öfverste, står ensam, men så gör ju också jag. Vi äro således begge olyckliga.»

Gustaf Adolph fattade Marias båda händer och tryckte dem varmt. Von Pfülen med familj och det öfriga sällskapet anlände i detsamma och den först nämnde inbjöd med varsamma ordalag öfversten att deltaga i den måltid, som blifvit anordnad i gröngräset icke långt derifrån.

Efter några minuters besinnande antog Gustaf Adolph inbjudningen.

Måltiden var i det närmaste tilländalupen, då Jakob brådstört närmade sig.

»Bryten fort upp,» ropade han, »det är fara på färde.»

»Fara,» eftersade von Pfülen. »Hvari består den faran?»

»Se bara sjelf,» menade Jakob och pekade på himmelen, som i norr började antaga en allt mera grå färgton.

»Och som vi till råga på allt ha motvind och äro tvungna att kryssa hem, så är det min mening, att vi genast be- gifva oss af.

»Åh, så farligt är det väl inte,» svarade Gustaf Adolph, som väl triffes här. »Du öfverdrifver, Jakob.»

»Nej,» svarade denne med bestämd röst, »jag öfver- drifver inte.»

Von Pfülen understödde nu Jakobs förslag, och efter en stunds öfvertalande lyckades det att få Gustaf Adolph att också företaga hemresan.

Men han arböjde på det bestämdaste att taga plats i den större båten.

»Har det gått bra hit i den lilla, så skall det också gå lika bra hem,» sade han med den vissa föresats, som är för de egensinniga så utmärkande.

Och det blef vid det som han sade.

XII.

Vinden hade friskat i betydligt och de båda farkosterna hade icke hunnit långt ifrån den lilla holmen, förrän det redan var half storm. Svarta och tunga moln jagade hvar- andra öfver firmamentet och vågorna i floden vuxo till en för dem rätt ansenlig höjd.

De båda farkosterna höllo dock så nära hvarandra som det var möjligt, för att kunna vara till hjälp, ifall någon olycka skulle inträffa.

Gustaf Adolph var, såsom vi hört Jakob nämna, alls icke någon sjöman. Blek och nästan förskrämd satt han nedkrupen i den lilla båten och vågad icke röra en enda lem af fruktan för att den ranka farkosten, som redan hade tagit in en god portion vatten, skulle kantra.

Äfven Jakob kände, rätt så god sjöman han var, en

stark beklämning då han tänkte på att seglatsen kunde gå galet. För sig sjelf fruktade han ingenting, utan mest för sin herre, den han under så många år lärt att hålla i vördnad oakadt alla hans egenheter. Skulle någon olycka inträffa, var han beredd på att med sina yttersta krafter kämpa för sin herres räddning.

Stormen tilltog minut efter minut; vågorna vräkte med större våldsamt och vindens tjut i tågverket gjorde att tvenne samtalande hade svårt för att göra sig hörda.

Den större farkosten redde sig jernförelsevis bra, med den mindre var det i vissa ögonblick som det kunde. Öfversten såg detta och han började redan ångra att han icke antagit von Pfülens anbud att göra hemresan i den stora båten.

Men nu var det för sent, ty äfven om han ropat till von Pfülen skulle icke denne kunnat upptaga honom.

»Den här färden blef svårare än vi trodde,» sade öfversten suckande och sneglade förstulet på Jakob.

Denne svarade ingenting, så upptagen var han med båtens skötande.

Plötsligt kom en förfärlig by och slet bort den mindre båtens storsegel. Likt en stormfogel försvann det i rymden.

Båtens fart minskades och farkosten började att stampa i vågorna emedan det lilla återstående seglet icke var tillräckligt att hålla den stadig.

»Nu först börja de verkliga farorna,» sade Jakob.

»Gud vare då våra själar nådig,» bad öfversten, under det han knäppte båda händerna öfver bröstet. Den ena störtsjön efter den andra öfversköljde båten.

»Tror du verkligen att faran är så öfverhängande,» sporde Gustaf Adolph med en röst, som lindrigt darrade.

»Ja, nådige herre, det är bäst att vi befalla oss i Guds hand.»

Gustaf Adolph var dödsblek. Han var långt ifrån rädd för döden, men i denna gestalt förekom den honom dubbelt afskräckande.

Den större båten hade emellertid vändt och höll ned på den mindre, som lik en kastboll slungades af och an, sedan den mistat sitt stöd, det större seglet.

»Kom oss ej nära,» skrek Jakob så högt hans lungor förmådde. »Om vi stöta ihop, så är det förbi med oss.»

Von Pfülen och hans sällskap hörde visserligen den väl behöfliga varningen, men det var nu för sent att förekomma olyckan.

En väldig brottsjö kom framrullande med hiskelig fart och med ett hemskt dån, tog den lilla farkosten på sin rygg som om den varit en boll och slungade den med en sådan kraft emot den större båten, att alla deri varande tumlade om hvarandra.

Vid sammanstötningen omhvälfdes den mindre farkosten. Två skri af förtviflan hördes derifrån. Det ena anskriet tystnade genast då gamle Jakob, som blifvit insnärjd i ett tåg, gick till botten med farkosten.

Kämpande med förtviflans krafter höll sig Gustaf Adolph uppe.

»Fort, en lina till honom,» skrek von Pfülen.

Linan kastades. Översten grep krampaktigt efter densamma, men släppte den genast. Han hade icke nog krafter att hålla sig fast i den.

»Se der är han igen,» skrek en af roddarne och pekade på ett hufvud invid båtanten.

Maria, som satt närmast lutade sig öfver relingen och lyckades få tag i hufvudet. Hon var dock för svag att sjelf draga upp den druknande. Med tillhjälp af von Pfülen lyckades det dock.

»Min Gud, han är visst död,» snyftade Maria Stern och betraktade med tårfyllda ögon Gustaf Adolfs bleka drag.

Men i samma ögonblick höjde en tung suck hans bröst.

»Han lefver,» utbrast fru von Pfülen. »Gud låte oss snart komma till värdshuset. Der skola vi gifva honom all den hjälp som han nu är i behof utaf.»

Ungefär en timme efter olyckshändelsen stodo den större båtens passagerare åter på det torra. Väl visade värden ett surmulet ansigte då han fick veta det öde, som drabbat hans mindre båt, men då von Pfülen lofvade att

betala densamma blef »Örnnästets» egare straxt blidare till sinnes.

Gustaf Adolph fördes genast in i det lilla rummet innanför skänkrummet och der egnades honom de största omsorger.

XIII.

Den fara, som Gustaf Adolph lupit hade på honom de underligaste följder. Under några dagar yrade han rätt betänkligt och då han erhöll full visshet om sin trogne tjennare, Jakobs, död, visade han sig nästan otröstlig. Den sorgliga tilldragelsen hade gripit honom djupare än han någonsin sjelf kunde ana.

Maria Stern vek sällan från sjuksängen, och det var endast efter många öfvertalningar som hon kunde förmås att njuta någon föda.

Fru von Pfülen biträdde också Maria med berömvärdt nit i att sköta den sjuke. Den ende, som icke var riktigt belåten, var egaren till »Örnnästet». Dagligen beklagade han sig öfver, att han kanske icke skulle utfå det lilla han hade att fordra om öfversten hastigt doge, hvarförutom han beskärmade sig öfver, att andra resande nästan skydde värdshuset när de fingo höra, att en med döden kämpande person befann sig der inne.

»Ja, det är inte så godt heller att göra alla till lags,» muttrade han. »Den ene vill så och den andre så, och så skriker man härs och tvärs och jag stackare får sitta emellan. Skulle det nu till på köpet bli lik här i huset, så är jag vackert ute och — — —.»

»Seså,» afbröt von Pfülen, i det han klappade värden på axeln, »tag nu saken lugnt; vi skola hoppas att sjuklingen blir bättre.»

Den snikne värden funderade en stund. Derpå sade han, under det han förläget tummade den utslitna mössan mellan fingrarne:

»Men, om han dör just nu, hvem skall då betala mig de gulden, som han är skyldig. Inte har han någonting.»

Von Pfülen brusade upp.

»Har ni då icke det ringaste skam i er», utbrast han och kastade några guldmynt framför värdens fötter. »Ni vet ju att ni har att hålla er till mig om något skulle fattas, och äfven om jag inte för närvarande skulle ha nog att tillfredställa er lystnad efter penningar med, så vet ni ju hvar ni kan träffa mig i Karlsruhe. Det är skamligt att bete er på detta sätt.»

Den snåle värden blef skamflat då han fick denna mustiga uppsträckning. Så länge von Pfülen befann sig i hans närhet skämdes han för att vidröra guldets, men så snart denne aflägsnat sig, böjde han sig ned till marken, tog upp de blanka guldstyckena och stoppade dem, under det hans giriga blickar oarbrutet voro fästade på dem, i sin djupa ficka, under det han mumlade för sig sjelf:

»Bra att jag har honom att hålla mig till. Han skall nog inte slippa undan för så godt köp. Jag såg nog att han hade mera guld.»

Den snikne värden skyndade derefter att mottaga några bekanta, som närmade sig.

Aftonen hade inbrutit. Kring värdshusets knutar hven stormen och regnet piskade ursinnigt de bräckliga fönster-rutorna.

I det lilla rum, der Gustaf Adolph hvilade på sin sjuksäng, brann ett matt flämtande ljus. Allt som oftast kastade den sjuke en drömmande blick på ljuset. Anade det honom kanske, att det var en bild af hans eget lif i dessa ögonblick? Det syntes åtminstone så, af den högre glans, som hans ögon i vissa stunder fingo.

En gång vände han på hufvudet och blickade utåt rummet, hvars skuggor icke tillfyllest kunnat bortjagas af

det svaga ljuset. Hans blickar sökte synbarligen något bestämdt föremål, ty de irrade länge och obestämdt omkring, ända till dess de fäste sig på en i bortersta vrån hopkrupen mensklig gestalt.

»Maria», ljöd det svagt och nästan hviskande, »Maria.»

Den menskliga gestalten, som hittills legat alldeles orörlig, fick nu lif. Maria Stern som på flere dagar icke njutit den ringaste sömn, hade nu alldeles öfvervåldigats af den, och oaktadt sitt motstånd blifvit besegrad. Hon hade sofvit några timmar, då den sjuke kallade på henne.

Med qvinnans vanliga förmåga att uthärda, gnuggade hon sömnen ur ögonen och sprang upp.

»Har doktorn varit här», sporde den sjuke.

»I morgse.»

»Nå, hvad sade han?»

»Att ni först och främst icke får anstränga er med att tala. Ni är svagare än ni anar, och ett fortsatt öfveransträngande kan blifva ganska farligt. Dessutom skulle ni taga in detta.»

Med dessa ord hällde hon i en träsked några droppar ur en liten flaska.

»Hvad kan det vara», sporde Gustaf Adolph och sneglade missstroget på skeden.

»Inte vet jag, men läkaren har väl inte kunnat gifva annat än som är nyttigt.»

Dessa Marias ord lugnade den sjuke. Hon förde derpå sin ena arm under hans hufvud, upplyfte det sakta och hällde dropparne mellan hans tunna bleka läppar. Med ett stönande ljud sjönk Gustaf Adolph derefter ned igen.

Och morgonen inbröt och den blef så herrlig som den icke på länge varit. Solen strålade så varm från en fullkomlig molnfri himmel och i häcken utanför fönstret sjöngo foglarne sina uppfriskande sånger.

»Maria», sade den sjuke och gjorde ett försök att resa sig upp, »öppna fönstret, det är så qvaft här inne. Jag behöfver frisk luft.»

Icke utan tvekan uppfyllde hon bönen.

»Men, om det blir för kallt», invände hon.

»Nej, nej», svarade Gustaf Adolph, under det hans

ögon glänste af en besynnerlig eld, »jag vill dö midt i fogelsången.»

»Dö», utbrast Maria bäfvande.

»Ja», inföll den sjuke. »Men res mig upp och lägg en kudde bakom ryggen, jag har någonting att säga dig.»

Sedan detta var gjort, fortfor Gustaf Adolph. i det han med en viss häftighet grep Marias hand:

»Mitt lif är förfeladt. Det hade kunnat vara annorlunda och — — —.»

»Men», afbröt flickan, »ni glömmet läkarens tillsägelse att ej anstränga er med att tala.»

»Läkarens», inföll den sjuke, under det ett matt leende spelade kring hans bleka läppar, »han kan numera ingenting uträtta mot den död, som jag känner nalkas allt mer och mer. Men innan han kommer vill jag säga dig flicka, dig, som äfven i motgångens dagar hyst vänskap för mig, hvad jag tänker. Men jag skall ej bli mångordig, ty jag känner, att jag inte kan bli det. Mitt lif är förfeladt och ensam, fjerran från mitt fädernesland, öfver hvilket jag en gång herrskade, skall jag dö. Dock tröstar det mig, att jag vid min dödsbädd har en dotter af detta land, som jag likväl, oaktadt mina olyckor, varmt älskat, och det jag gerna skulle velat återse för att dö der, om detta hade förunnats mig. Mätte alltid detta mitt fädernesland bli lyckligt, och mätte, om inte förr, än i en aflägsen framtid, dess folk gifva sin förlåtelse åt den konung, som genom sina fel var nära att störta det i onämbart elände. Det svenska folket har alltid varit sjelfständigt, och jag är säker på att det äfven hädanefter skall förblifva det. Ja, flicka, jag vill ej dölja för dig, att döden redan gripit om mitt hjerta och det är derför, som jag ville bedja dig taga min sista helsning med dig hem till Sverige, när du återvänder dit. Hvad jag brutit i lifvet, skall döden försona.»

Under detta tal hade Marias tårfyllda ögon oafvänt varit fästade på den döende. Men då talet var slut borttorkade hon tårarne och ett skimmer af förhoppning hvilade öfver hennes vackra anlete, då hon hviskande sade:

»Nu, då ert slut är nära, vågar jag ännu en gång säga konung. O, jag känner i dessa ögonblick, att den tid

icke är långt aflägsen, då en försoningens engel skall upprätta hvad som blifvit brutet. Underliga äro ju folkens och den enskilda människans vägar. Skulle det vara omöjligt, att en af er slägt i en framtid blir i tillfälle att försona hvad Gustaf IV Adolph brutit? Nej; jag är viss på att detta ej är omöjligt!»

»Tror du det», hviskade Gustaf Adolph tillbaka, under det han på Maria fäste en lång blick, i hvilken afspeglade sig en djup förtröstan:

»Ja.»

»Lägg mig då ned. Jag vill dö i frid. Mätte din spådom gå i fullbordan — — och jag — —.»

En suck så svag, att den knappt hördes, och Sveriges forndne konung hade upphört att lefva. Men i dödsminuten hade han vändt ansigtet mot solen, denna »ljusets källa», mot hvilken hans frigjorde ande nu svingade sig. Och i hans anlete lästes frid; kanske den frid, som han kände vid dessa Marias profetiska ord:

»O, jag känner i dessa ögonblick, att den tid icke är långt aflägsen, då en försoningens engel skall upprätta hvad som blifvit brutet.»

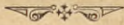
XIV.

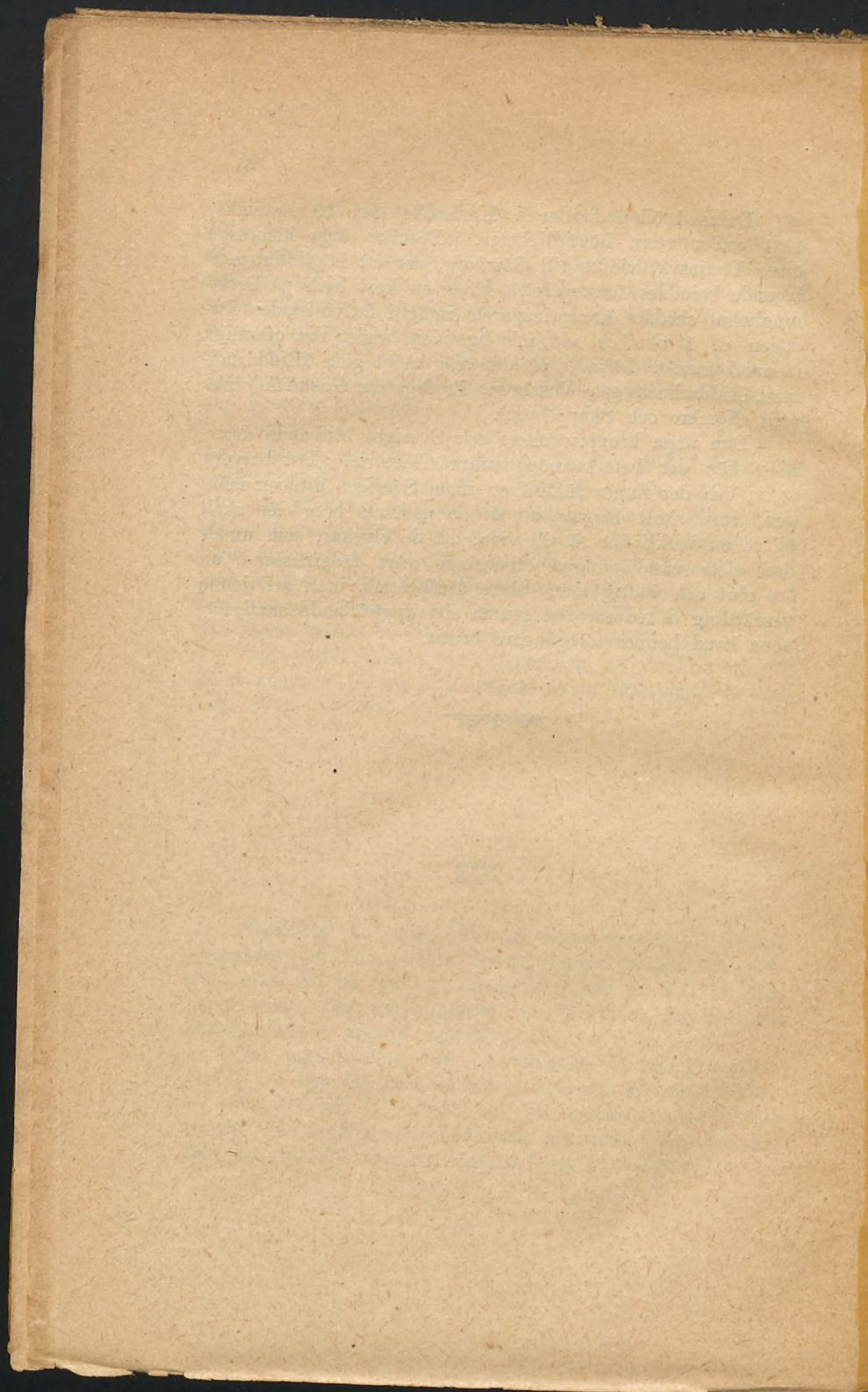
Sjuttio två år hafva förflutit sedan Gustaf IV Adolph utandades sin sista suck i det oansenliga värdshuset. Under denna tid har vårt fädernesland njutit en fred, så långvarig och välsignelsebringande, att få länder, åtminstone i Europa, kunna uppvisa maken dertill.

Det egendomliga har nu inträffat, att vår kronprins, som — om han får lefva, då han bestiger den svenska thronen, — blir Gustaf V Adolph nu till gemål utkorat (liksom Gustaf IV Adolph) en badensisk prinsessa, härstammande från den för alla svenska hjertan kära Vasasläkten.

Deras bröllop firades i Karlsruhe den 20 september 1881 under stora högtidligheter. Derefter togs hemresan öfver Danmark, vidare till Göteborg, der ett högtidligt mottagande bereddes fursteparet. Efter en kort hvila på Drottningholm skedde kronprinsparets intåg i hufvudstaden lördagen d. 1 oktober vid middagstiden, under det ofantliga människomassor böljade på den väg tåget gick (Riddarholmen, Riddarhustorget, Vasabron, Fredsgatan, Gustaf Adolphi torg, Norrebro och Skeppsbron).

Den unga kronprinsessan och Sveriges blifvande drottning bär det betecknande namnet Victoria. Det betyder *seger*, och det finnes säkerligen inom Sveriges gränser många, som skall hoppas, att denna namnets betydelse skall blifva en verklighet så till vida, att de olyckor, som under den siste vasakonungen öfvergingo vårt fädernesland, nu äro slut och aldrig mera skola återkomma, utan att denna vasaättling i sednare led genom sitt uppträdande skall försona hvad hennes föregångare brutit.

6000193196

Göteborgs universitetsbibliotek

På Karl Gustafssons förlag har utkommit:

Novelletter af *Daniel Fallström*. Pris: 1 kr. 50 öre.

Innehåll: Konst och börd. — Sven Örn. — Hjertesorg.
Pelle Qvist. — Två stölder. — Prinsessan Blåsippa. —
En Qvinna af ära.

Redan det, att boken är ett svenskt original och att dess författare för första gången framträder i bokmarknaden, bör göra henne uppmärksammas. Om man egnar boken litet mera uppmärksamhet än blott ett flygtigt genomgående, så skall man känna sig belåten med henne, så väl för hennes egen skull som för de rika löften hon lemnar. Bland de sju novelletterna vilja vi särskildt framhålla »Hjertesorg» en älskligt berättad saga; »Två stölder», en liten rask teckning med pikant idé, och »En qvinna af ära», en särdeles tilltalande bild från Finlands sista kamp för frihet och ett mer än lif och gods älskadt fosterland.

(*Arboga-Posten.*)

— — — Om än icke mästestycken, dock så lofvande ansatser till naturfrisk diktning att vi för framtiden hoppas det bästa om författaren. Den fina, sex sidor långa skizzen »Två stölder», hvilken med sin stämpningsfulla korthet och sitt epigrammatiska slut nästan gör intryck af ett lyriskt poem, antyder enligt vår åsigt den väg, på hvilken författaren skall vinna framgång — — —

(*Aftonbladet.*)

— — — I vår tanke berättiga dessa skildringar till ganska stora förhoppningar — — Författaren har en poetisk blick på lifvet samt uttrycker sig med en lätthet och ett behag, som förtjena uppmuntran och beröm.

(*Fria Ordet.*)

Georgette, berättelse af *Th. Bentzon*. Öfversättning från franskan af C. Harth. Pris: 1 kr. 50 öre.

»Ett märkligt arbete, som är väl förtjent af uppmärksamhet, har härmed öfverflyttats till vårt språk.

(*Gotlands Allehanda.*)

— — — En lycklig berättaregåfva som tagit sig uttryck i en ledig, innehållet troget motsvarande stil, en framstående kompositionstalang, skarp iakttagelseförmåga som ej stannat vid ytan utan trängt ett godt stycke på djupet, en mästerlig karaktärsskildring, hvars finess är beundransvärd — se der egenskaper som af denna novell gjort ett verkligt konstverk — — —

(*Fria Ordet.*)

»Några af dessa fina psykologiska skildringar, hvilkas utarbetande endast tyckes vara möjligt för fransmännen. Den lugna behagliga, fina stilen, de väl stälda situationerna bilda en ypperlig ensemble.

(*Svenska Tidningar.*)

En uppoffrande qvinna, roman af *Henry Gréville*. Öfversättning från originalets sjunde upplaga af C. Harth. Pris: 1 kr. 50 öre.

»Detta arbete är ett af den berömda författarinnsans bästa samt utgör en sund och tilltalande läsning för alla, men bör i synnerhet vara lämplig för den qvinliga ungdomen. Öfversättningen är i allmänhet god och bokens typografiska utstyrelse vacker.

(*Gotlands Allehanda.*)